

ab officio penitus abdicatur. Subdiaconos autem ad pacem inter se in sacrario oportet accedere: in altario autem, non nisi dum porrigunt pallas diacono, aut suscipiunt quod refertur; ad pacem autem nequaquam eis permissum est. Si autem illius amentiae fuerit, vel exorcista, vel subdiaconus, vel etiam,

A sicut supra memoratum est, ostiarius, ut secundis se nuptiis illigari, non solum ab officio, sed etiam a communione penitus arcetur.

(Habe; infra nonnullas Ruricii et Sidonii Rhegiensis epistolas ad Lupum Trecentensem scriptas.)

ANNO DOMINI CCCCLXXX.

RURICIUS.

JACOBI BASNAGII IN RURICIUM OBSERVATIO.

Ruricius Senior dictus, ut distingueretur ab ejus nepote cognomine et Lemovicensi episcopo, ex illusterrima Aniciorum prosapia ortus erat. Sæculo primum fuit addictus, ut testatur Faustus (*Epist.* 6), ipsi amicissimus, qui de illius conversione ita lætandus exsultat: *Post hujus vitæ jactationes ad portum religionis, proram salutis. Excelsi manu gubernante, convertit: post umbras seducentium vanitatum et inlusiones transvolantium somniorum, mansura et solida concupivit, et despecto tandem sæculo infelici, artem ejus magnam rapuit.* Iberiam uxorem duxerat. Ex ea liberos non suscepisse videtur. Clericus factus, ad Lemovicensem episcopatum promotus est, qui tum magno non habebatur in pretio. Ideo tamen se contemni non patiebatur Ruricius. *Nobis, inquebat, auctoritatem demere non debet urbis humilitas. Siquidem multo melius multoque eminentius est, civitatem de sacerdote, quam sacerdotem de civitate noscere* (*Epist.* 32, lib. II). Aiunt in illo episcopatu post Martialem vicesimum quartum fuisse successorem. Sed inter fabulas amandari debet ille Martialis tum apud Burdegalenses, tum apud Lemovicenses episcopus. Monet quidem amicum Celsum, *ut ad solemnitatem sanctorum cum sorore veniat* (*Epist.* 114, lib. II): unde quis forsitan conciat, sanctorum, quorum solemnia celebrabantur apud Lemovices, unum fuisse Martialem. Mera est conjectura! Sed præterea sanctos antiquos qui nunquam exstiterunt, aut saltem de quibus fabulosa multa narrantur, coli, quis hodierno die miretur? De ipso Ruricio, qui notior nobis debuit esse, ferunt, in communi Lemovicæ cœmeterio monasterium in honorem sancti Augustini erexisse,

B ibique institutis canonicis regularibus fuisse sepultum, quæ omnia a vero sunt aliena. Illud certissimum est, Ruricium Fausto, Leontio, Æonio, Sidonio, quin imo ipsi Cæsario, celeberrimis tunc temporis Galliarum episcopis, fuisse amicissimum, ut ex ipsius epistolis patet. Per senectutem vix aerum ferre potuit: per hiemem paulo robustior, æstivis diebus in hospitio et locis frigidis consuetudinariam infirmitatem superare vix poterat. Ideo a concilio Agathensi absuit: illud ægre passus est Cæsarius, a quo fuerat invitatus. Quin imo Sedatus, Nemausensis episcopus, hac in re Cæsario manus dedit. Querelas vel injuriam repulit Ruricius, litteras Cæsarii ad se tardissime venisse significans, *nec tamen debuisse tardius commoneri, qui fortasse merebatur ambiri.* Obiit paulo post illud concilium. Aiunt bibliothecæ Patrum editores attigisse annum 499. Sed cum concilium Agathense sub Cæsario convocatum fuerit an. 506, ulterius multo vitam produxisse Ruricium constat. Polito stylo, ut sæcula ferebant, scriptæ sunt ejus epistolæ; paucissima tamen quæ vel ad dogmata, vel ad illorum temporum historiam pertineant, possis excerpere; pleræque enim sunt officiosæ epistolæ, vel consolatorie, vel ad pietatem fugamque sæculi adhortatorie. Observavit Balusius, ipsi morem fuisse meliores scriptores perlegere, ipsorumque verba sibi propria facere; idque probat variis argumentis ex geminis, quas tum edebat, Sulpitii Severi epistolis (*Miscell. tom. I, præf.*), ex quibus utique hausisse aliqua, indicto nomine, videtur Ruricius; et revera aliqua sunt similia, ita ut plagii reus esse videatur cœterioris, quod verba et voces tantum usurpaverit.

RURICII EPISCOPI EPISTOLÆ.

LIBER PRIMUS.

EPISTOLA PRIMA.

Domino suo peculiari in Christo, Domino patrono Fausto episcopo Ruricius.

Olim te, domine mi venerande, ac beatissime sa-

cerdos, fama celeberrima prædicante cognovi. Olim desiderio pii amoris infuso, illis te, quibus scribere dignaris, oculis cordis intueor; sed nihilominus etiam corporeis videre festino; si quo modo possim, inter-

redentibus vobis, peccatorum meorum vincula dirumpere, acceptisque columbæ illius pennis (*Ps. LIV, 7*), a venantium laqueis evolare (*Ps. xc, 3*), et vobiscum positus in dominica lege requiescere; ut siffm, quam opuscula vestra legendo concepi, ipso præsentem, unde illa manarunt, uberius hauriens restinguerem; ut caritatis igniculum, quem in tepidis animæ dormientis favillis ferventibus suscitastis, prolatis de condensa scripturarum pabulis, vivax flamma roboraret, quæ eloquio sancti oris accensa, more sibi solito, in pectore peccatoris vim naturæ potentis exereret, calefaciendo frigida, inluminando tenebrosa, et spinas criminum consumendo. Adhæsit, doctor eximie, anima mea post te. Me autem adjuvent orationes tuæ, ut possim, terrenis actibus spretis, celestibus inhiare. Quia corpus, quod corrumpitur, aggravat animam (*Sap. ix, 15*), ut inclinare autem suam ad oracula divina non possit (*Ps. XLIV, 11*), ut domum patris oblivio obediens, quæ vocantis imperio de terra sua et cognatione discedat (*Gen. xii, 1*) atque illam, quæ ei demonstratur, potius concupiscat. Non enim adhuc valet pusillitas nostra metum obnoxia conditionis expellere, et caritati perfectæ purgata corda reserare, ut relinquentes præsentia, petamus æterna; ejectaque ancilla (*Gen. xxi, 10*), hæreditatem paternam liberi possimus adipisci. Quamobrem spero, domine mi, ut pro me indesinenter oretis, et quoties dignati fueritis ariditatem terræ meæ eloquentiæ vestræ imbre perfundere, non mihi, sicut nunc fecistis, et adhuc meæ infirmitatis ignari, delicatos et dulces cibos, sed austeriores, et ægritudini meæ congruos suggeratis; quia non excediunt stulto deliciae; postmodum proditoribus meis censorium præbeatis assensum, qui more humani ingenii, affectu nimio præpediti, a veritate iudicii declinantes, incurunt pro amore mendacium. Sane nec vereatur sanctitas vestra, ne vulneribus meis gratior sit foventis dextera, quam secantis. Quia ea nec me posse curari, et tamen graviter computruisse, Domino dante, jam sentio. Et ideo eligo, ut me justus misericordiæ increpatione corripiat, quam caput meum oleum peccatoris impinguet (*Ps. cxi, 5*). Supplici itaque prece depono, ut de illo thesauro penetralium vestrorum, unde nova et vetera proferre consuevistis (*Matth. xiii, 52*), periti: simi utpote medici, qui languentium innumeras et varias ægrotudines quotidie, gratia Dei adjuvante, sanatis, languori quoque meo, quæ convenire cognoscitis, medicamenta mittatis.

EPISTOLA II.

*Domino suo, peculiari in Christo Domino patrono,
Fausto episcopo Ruricius.*

Ita me hactenus impia negligentia et negligens impietas possederunt, ut quid, domine mi, in me potissimum accusem, nesciam; et quid in me primum excusum, non inveniam. Si enim argumentationem aliquam ad excusandas excusationes in peccatis exhibere tentavero (*Ps. cxi, 4*), adjiciam

* Juvenis fuit qui litteras amabat. Illum virum

A peccato, sine iudicii recordatione, peccatum; ut dupplici atque majori delicto ipse me premam, ut qui tarditatis reus sum, esse incipiam falsitatis: et ab humana usque injuria crimen extendam ad æternam: nunc tantum expectans de segnitæ noxa sententiam; divinæ vero pro mendacii ultione subjiciar. Præsertim cum vera confessio indulgentiam, et falsa excusatio mereatur offensam. Malo itaque tam simplici confessione quam supplici veniam petere, quam peccata geminare. Habes ergo, pater optime, pastor egregie, meam culpæ meæ spontaneam confessionem. Habes et in discipuli errore, quod e rrigas; et in oviculæ languore, quod sanes. Potestatisque et iudicii tui est, utrum velis ulceris mei putredinem ferri rigore rescindere, an medicamentorum lenitate curare. Ego tamen utram elegeritis curationem amplectar intrepidus; nec paternæ ictum dexterae declinabo; dummodo portionem promissæ hæreditatis adipiscar. Neque attendam quæ mihi pœna sit in flagello, sed quam habeam in testamento. Melius enim mihi est flere super patre, quam ut ablicer contemptus a patre. Quia parentum pietas distringit, ut corrigat; non perseverat, ut puniat, nec tantum ei mœroris infert arrogantia superbientis, quantum gaudium fert humilitas contentis. Sic ille Evangelii indulgentissimus pater filium, præceptæ substantiæ decoctorem, læto suscepit amplexu, promptior gaudere de reditu, quam imputare de lapsu (*Luc. xv*). Denique non exprobrantur facinora, non luxuria, non egestas; sola conversi reversio omnia damna compensat. Quia major fuit procul dubio patri facultas redditus, quam rerum facultas. Itaque abscessio reum fecerat, regressio fecit insontem. Ea misericordia sufficit hæredi. Quin etiam paternæ clementiæ venia sola non sufficit, quod ulnis fovet, quod gratia permulcet; nisi et munera larga multiplicet. Dat anulum ne rursus a patre, perfidia duce, discedat. Calceamenta dat pedibus, quo facilius ardui itineris aspera et dura contemnat. Dat et ipsam primam quam perdidit stolam, ut quem a morte receperat, pristina immortalitate donaret. Datur etiam ipse juniori vitulus reverso, qui seniori agnus datus fuerat de Ægypto profecturo. Quia ipse educit ex Ægypto pater. Tantum parentis imitare tantus fidem. Trade peccatoribus adjutorium, præsta conantibus remissionem, intercessionem largire, contentique filio non solum ipse veniam tribue, sed ipse veniam deprecare; ut quem in peregrina patria appellas liberum, in propria possis videre liberatum. Et qui per se amisit dominicam liberalitatem, per te mereatur consequi libertatem, nec a vestro separetur solatio, qui sequestratur præmio.

EPISTOLA III.

Derinctissimo Filio semperque magnifico a Hesperio Ruricius.

Scribendi mihi ad unanimitatem tuam aditum,

magnificum, Gemmam litterarum et amicorum ap-

quem obstruxerat imperitia, patefecit affectus et illa A
 dominatrix omnium pietas, per quam flectuntur rigida, saxea molliuntur, sedantur tumida, leniuntur aspera, tumescunt lenia, mitescunt aspera, sæviant mitia, accenduntur placida, acuantur bruta, dominantur barbara, immania placantur. Etiam in me opus suum peragens, os elingue reservavit, producens me ex tutissimo silentii recessu ad publicum formidandumque iudicium et invitatio vestri nova subire compellit. Scilicet, ut qui hactenus illam sententiam secutus antiquam, qua dicitur: Sæpenumero præstare tacere, quam dicere; inscientiam meam maluerim verecundiæ taciturnitate legere, quam impudenter incondito sermone proferre, non tam consuetudinis meæ immemor, quam rusticitatis oblitus, quasi ex Arione in Orpheum repente mutatus, velim B
 disertissimis auribus tuis ore garrulo non tam officiosus quam injuriosus existere. Dum et ignota per tento, et insueta præsumo. Sed dabitis, ut reor, veniam venienti ex necessitudine necessariæ necessitatis. Quia quod dilectio in mortalium mentibus naturali potestate sibi vindicet, consciam mutæ passionis pectus agnoscit. Ergo in excusationi diutius immorantes, ita paginam dilatemus, ut non solum tibi non exhibeat sermo incomptior, verum etiam copia inordinata fastidium; jam in vocem pietatis erumpimus, et desideriorum verba ructamus, commendantes tibi pignus nostrum, depositum tuum, cujus nos susceptione cepisti. Tibi enim spem posteritatis meæ; tibi solatium vitæ præsentis, et levamen, si divinitas annuerit, futuræ; tibi uni omnia C
 mea vota commisi. Te a elicitorem et formatorem lapillorum nobilium, et rimatorem auri, te repertorem aquæ latentis elegi, qui scriis abstrusas lapidibus gomas propriæ reddere generositati; quæ utique in tanta re in confusione amitterent nobilitatem, si iudicem non haberent. Aurum quoque, arenis vilibus mixtum, nisi artificis solertia lavetur aquis, ignibus eliquetur, nec splendorem poterit retinere nec meritum. Septas etiam aquarum manantium venas, et obductum terra fluenti alveum, nisi diligentius eruderaverit appetitoris industria, laticis unda non fluet. Ita et tenerorum adhuc acies sensuum ignorantæ nubilo, quasi crassitate scabrosæ rubiginis obsessa, nisi assidua doctoris lima purgetur, nequit sponte clarescere. Tuum ergo nunc, tuum est, D
 in his omnibus et opinionibus tuis, et nostro pariter respondere iudicio, ne aut tu præsumpsisse illicite, aut nos inconsiderate elegisse videamur.

pellabat Sidonius, ep. l. iv, ep. 22. Ad eum sæpius scripsit Ruricius, ut patet ex epist. 3, 4, 5, ipsi inscriptis. BARN.

* Ita expresse ms. novato vocabulo et non inelegante sensu ab *eliciendo*, sicut Jupiter ab *eliciendis* fulminibus dicebatur *Elicius*, Ovid. in *Fast.*:

*Elicium cælo te, Jupiter: unde minores
 Nunc quoque te celebrant, Eliciumque vocant.*

Nisi malis legere: *licitatorem*, quod non placet;

EPIST. IV.

Devinctissimo filio semperque magnifico Hesperio Ruricius.

Recepi apices unanimiæ tuæ, tam gratia quam eloquentia; tam amore pariter quam lepore; tam sale quam melle respersas. In quibus nec dulcedini deesset aliquid, nec sapor. Qui cum omni dictionis et rationis arte præemineant, solo tamen a se discrepare videntur iudicio. Dum enim paginulæ meæ, non laudi aptæ, sed vituperationi ineptia rusticitatis aptatæ, majora meritis tribuere festinas, et sequeris vel declamationis cursum, vel diligentis affectum; a norma recti iudicii declinasti. Ad quam rem ego perfectionem non ignorantæ vitio, sed spontaneo arbitror descendisse consilio, triplici ex causa: ut in tenui materia et acumen ingenii, et oris facundiam, et affluentiam sermonis ostenderes. Sicuti in jejuno atque otioso cespite magis strenuitas cultoris apparet, cum aut rebellionem glebarum tenacium repetita sæpius impressione vomeris domat, aut ariditatem nimiam stercoris aspersione fecundat, ut fructuum copiam, quam soli natura negat, industria producat; ita et tu egestatem epistolæ meæ eloquentiæ tuæ ubertate ditasti, ut possit esse, si eam suppresseris, te loquente, laudabilis; si vero protuleris, incutiat et mihi de falsa laude, et tibi de iudicii errore verecundiam. Et idcirco, quia imperitiam meam tui pudoris opus esse voluisti, cave ne, præconio tuo nobis non respondentibus, tua periclitetur electio. Itaque, si quid mihi credis, si quid utriusque consulis, indignum memora, oblivione dignis innum vovumen absconde, si vis et me ad arbitrium tuum oratoris famam et te probati iudicis obtinere personam.

EPIST. V.

Devinctissimo filio semperque magnifico Hesperio Ruricius.

Sponderas, fili carissime, ut mihi aliquos de ramusculo quem ex amaritudine in domesticum saporum vertendum transferendumque suscepas, flosculos destinares, quorum odore cognoscerem quam spem spei gerere deberem; utrumnam ipsi flores germina, aut rursus ipsa germina fructus sui qualitate promitterent, iidemque iterum fructus utrum possiat te excoquente mitescere, et dulci eloquentiæ verbo audientium corda satiare. Quod quia nescio quam ob causam facere distulisti, opportunum vos admonendi tempus invenni, quo in harmonia mundi universa animantia bruta pariter, et elingua, incedentia, volantia, atque reptilia, suis quæque modis, suis sibilis, suisque quæque vocibus, etsi sono dissono, aut ore

vel: *elucidatorem*, quod malim. Hæc *Canisius*.—Malice, ni fallor, laudantur illi versus Ovidii. Non ideo dicebatur *Jupiter Elicius*, quod fulminibus vibraret et eliceret, sed quod e cælo *elici* se pateretur. Cum enim Jupiter in gratiam Numæ desiderantis scire quomodo fulmen piari posset, e cælis in terras transmeasset, *Elicius* dicebatur. Sic etiam *Hesperius Elicitor lapillorum* dicebatur, quod gemmas et terra vel lapidibus educeret. BARN.

diverso, pari tamen affectu, quasi uno concentu in laudem proprii auctoris erumpunt, et potentiam, quam promere nequeunt, sentire se produunt. Hoc namque tempore cuncti orbis species rediviva reparatur. Et quidquid in eo situ squalidum, frigore turbidum, glacie concretum, nuditate deforme, ariditate præmortuum hactenus fuit, ad instar resurrectionis emergit; ut discat humana fragilitas de visibilibus invisibilia, et de præsentibus futura cognoscere, et spem venturæ melioris ætatis, deposita desperatione, percipiat. Nunc etiam tellus sterili rigore conclusas, quasi virili semine hoc verno tempore concepto, occultis maritata meatibus, venas laxat ad partum. Et hinc quod deliciis suave, quod esui dulce, quod usui utile, quod victui necessarium, quod visui jucundum, quod olfactui gratum, quod tactui blandum, omne producit. Siquidem hæc est illa temperies, quæ mundi nascentis materiam, quasi adhuc in incubulis teneram in gremio quodam clementissimæ altricis complexu nutrit; ne substantiam nullo labore duratam aut æstivus fervor exureret, aut hiemalis algor extingueret, aut ventorum flabra portarent. Habet itaque susceptus tuus convenientissimum tempus, quo animi socordia tandem aliquando a deposita, hebetudinem cordis exacuat. Et si inter homines declamare non potest, saltem inter pecudes clamare, aut inter volucres garrere festinet.

EPIST. VI.

Domino sancto et piissimo Patri Nepotiano presbytero Ruricius.

Codices quos sanctitas vestra transmisit accepi, eloquentia claros, scientia perfectos, doctrina probos, fidei puritate perspicuos; qui sacrorum testimoniorum ubertate locupletes, auctoritate præstantes, luce fulgentes, facile et fidelium mentes illuminent, et infidelium errores detegant atque vincant. Quorum ego gustu admodum tenui pellectus potius quam reffectus, ad satietatem propter sollicitudines sæculi pervenire non potui. Sicut enim stomachus cum febrim ardore decoquitur, dulces sibi ante cibos nec oblatos ore recipit, nec requirit ablatos; ita et animus mundanis anxietatibus curisque confectus, spiritales dapes nec desiderat absentes, nec carpit appositas, nec sentit infusas. Quæ cum ita se in me habeant, vos tamen et pii parentis probastis affectum, et solliciti magistri ministerium, et seduli medici implestis officium, ut tali tædio laboranti medicamenta congrua mitteretis. Quibus et propter negligentiam meam ego non valeo consequi sospitatem. Vos tamen percipietis a justo repensatore mercedem, qui etiam pro ingratis grates benevolas referre consuevit. Horum ego præfatorum codicum unum, sicut jussistis, retinui, alium remisit, quem S. Hilarii Pictavæ urbis antistitis esse noveritis. Quod quia præceperatis, indicare curavi. Hunc vero retentum permittitis transferre; disposui, ut quod memorizæ

^a Ms. in margine *detestata*.

^b Ms., *pinguine*.

A commendare non possimus, saltem vel paginis mandare curemus.

EPIST. VII.

Domino suo peculiariter in Christo patrono Bassulo episcopo Ruricius.

Quam me diligere sancta pietas, et pia sanctitas vestra dignetur multimodo probatis affectu, dum legenda transmittitis, et neglecta corrigitis, dilectionem diligendo provocatis; et quod prædicatis verbis, docetis exemplis. Sed quoniam semen vestrum in terra sterili et dumosa non proficit, utpote quæ sensibus supercrescentibus suffocatur, ne sicut infructuosam illam ficulneam me jubeat Dominus vineæ, quam tanto tempore nequidquam expectat, abscindi; vos severiorem sententiam orando differte, donec doctrinæ vestræ ^b pinguedine tanquam terræ amaritudo infructuosa dulcescat. Sed quoniam plus sunt apud me delicta quam verba, nec possum facta expiare sermonibus, obsequium saltem epistolare dependo, et librum, quem præstiteratis, me remisisse significo. Alium, qui identidem vestris usibus nunc necessarius non est, spero per portitorem harum remitti. Jubeatis simul quod si propitio Deo ad solemnitatem sanctorum gurdone abituri sitis, recurrentibus scire faciatis.

EPIST. VIII.

Domino suo peculiari in Christo Domino patrono e Sionio episcopo Ruricius.

Prædicantibus vobis, sæpius audisse me recolo, nullatenus ab iniquitatibus nos posse purgari, nisi fuerimus crimina nostra, conscientia compungente, confessi. Quis enim, non dicam consequi, sed vel querere queat indulgentiam, nisi deplorationi confessionem erroris adjungat? Quia error indulgentiam, non indulgentia requirit errorem. Quod ego valde serum esse cognoscens, facinus meum nuper admissum, pietati vestræ indicare non distuli. Ne quod modo prodente me spectat ad veniam, tacente postmodum pertineret ad culpam. Sed jam ipsum dolum proferimus in medium. Furti me vobis reum statuo, et depositum vestrum me, ignorantibus vobis, illicite præsumpsisse pronuntio. Quod ut tamen committerem, occasionem perpetrandi facinoris vos dedistis, aut tentantes cupidum, aut indoctum erudire cupientes. Codicem namque, quem de fratre meo Leontio me recipere jusseratis, transtulisse me fateor. Quod si probatis, ^d ignoscite; si imputatis, agnoscite. Quia confessioni querela sociatur. Nam primum ut eum lgerem voluntas inpulit. Deinde ille ut transferretur extorsit. Nam cum de dapibus ipsius adhuc pauca libassem, taliter me gustu illecebrosi saporis illexit, ut primi quodammodo parentis imitator, Domino repente contempto, ad satietatem studerim pervenire; magisque consilium suadentis quam imperium dominantis audierim. Nam ut omnia pectoris mei arcana manifestem, videbar mihi libri ipsius

^e Fuit Arvernorum episc., isque celeberrimus. BASN.

^d Forte *agnoscite*; si imputatis *ignoscite*.

verba adhortantis audire : Quid cessas, ingrate, quid dubitas? Nosti erga te communis Domini voluntatem, quam diversis occasionibus te eliminare contendat, quam tibi etiam invito spiritales cibos soleat bonus pastor ingerere. Mihi crede, plus tibi, si distuleris, quam transtuleris imputabit. Quia studiosis favere, non invidere consuevit. His et talibus silentio alloquitis in vincula ejus me voluntarius pariter et coactus sponte conieci, ad exemplandum eum festinus accessi, Quem nescio utrum, sicut est, transcriptum an paratum reddere debeam in vestro pendet arbitrio. Ego tamen libens multam quam intuleritis, excipiam; quia remedium meum vestrum credo esse decretum, et sententiam vestram medelam ducere esse, non poenam.

EPIST. IX.

Domino peculiari in Christo Domino patrono Sidonio Ruricius.

Ita me recens prædicatio, et antiqua dilectio vestrae pietatis illexit, ut audeam auribus vestris ineptiis meis facere sæpius injuriam; dum vestram, quantum sterili ingeniolo conceditur, attingere cupio disciplinam. Quam etsi assequi grande est, atque difficile, sequi tamen pulchrum est atque sublime. Quoniam suorum rerum non adeptio tantum, sed etiam imitatio ipsa jucunda est. Quia nunquam fere aliquis ejus rei portione ad integrum caret, ad quam scandere ac pervenire contenderit. Desidero itaque, domine mi, desidero, inquam, tuis cibis refici, tuo fonteolari, tuis repleti dapibus, tuis epulis saginari: quas si quis, distribuentibus vobis, non summo ore libaverit, sed totis animæ visceribus appetens conviva sorbuerit, atque intimo pectoris postmodum easdem ruminaturus absconderit; incipiet assiduis ructationibus in laudem Domini omnipotentis erumpere; refertus corde, ore jejunos dum satur esurit, et saturatur esuriens; magis in regeneratione saturandus. Nec deesse poterit cibus, cujus pascuus in verbo est. Ut ego harum deliciarum particeps esse merear vestris patrociniiis obtinete, mihi que supra mensuram virium contententi auxiliares accedite, simulque et ab ovili vobis credito non inveniar alienus. Orate, errantemque ovem a pascuis sæculi ad caulas dominicas reportate; quia confido quod intercessionibus vestris fieri possit agnus, qui vester meruerit esse discipulus.

EPIST. X.

Domino, pectori suo, Lupo, a Ruricius.

Accepi litteras magnanimitatis tuæ, quibus excusare dignaris quod ut me rarius eloquentiæ tuæ rore respergas bajuli faciat inopia; simulque etiam indicas te mirari cur, cum mihi eorum frequentia suppetat, verborum quoque copia compita non desit, vobis scribere sæpius detrectem. Quod vos per ironiam, ut est leporis vestri facundia, jactasse non

A ambigo. Cum et vos abundetis tabellariis, et me sciatis laborare egestate sermonis, ac sterilitate exilis ingenii, velut æstivis mensibus arentis venæ cursum sudare, non fluere. Addidistis etiam, sicut Achilli Patroclum, aut Herculi Theseum, vel Theseo Pyri-thoum, ita vos mihi debere sociari. In his fabulis factisque majorum non prærogativam personarum, sed comparisonem debemus dilectionis accipere; ut amicorum recolentes nomina, sequamur exempla; et eorum in nos vocabula transferentes, merita conferamus; atque ex ipsorum gestis magnifica quæque et honesta carpentes, vitæ nostræ utiliter coaptemus; et serviamus nobis in caritate candida, non adulatione fucata. Studeamusque quod in amicitiiis illorum poetarum falsitas linxit, in nobis animorum B veritas peragat; ut dum imitari videmur an iqua, relinquamus imitanda; et seniorum facta laudantes, laudemur a posteris. Hæc ergo, domine mi, flamma pectoris mei, persuasioni tuæ, quam conscientiæ meæ amplius credens, gerulo festinante, breviter cursimque dictavi: quæ peritua tua et probitas tua, si amici verecundiæ consultis, aut celare debebit, aut emendare curabit.

EPIST. XI.

Domino sublimi semperque magnifico fratri Fredaro Ruricius.

Quoniam amœnitati nemoris vestri etiam deserti nostri ineptias voluistis adjungi, transnisi, sicut injunxistis, abietum plantas, non specie, sed proceritate placituras; non fructibus, sed sui peregrinatione C mirabiles; non usu aptas, sed amœnitate jucundas. Quippe quæ cum coaluerint crassitudine umbrarum b Cevenarum frigus c Oceanis in æstatibus præbituræ. Et hoc inter illas præclarissimas diversæ generis arbores, tam decore quam utilitate præstantes, opulentas onere, distinctas flore, odore fragrantas. Illis enim industria vestra contulit, quod soli natura non protulit. Nam ut ruborem rosarum, liliorum candorem, lauri perpetuum virorem, et alia hujuscemodi, similia vilibus prætermittam (quia sæpe per abundantiam pretio villescunt, et facit copia quotidiana fastidium) illic etiam graminum, germinum, frutorum peregrinæ collatæ sunt suavitates, visui usuique vernantes. Sed quid illic primum laudandum sit, aut mirandum, ubi etiam temporis intemperies temperatur? Siquidem inibi torridæ fervor ætatis tam umbrarum quam undarum rigore depellitur. Hiemis vero in tantum non sentitur asperitas, ut intra eadem potius tepor aeris, et cantus avium, veris reddat effigiem. Sed quid ego inmemor imperiæ meæ, paupere sermone, mi domine, ruris vestri divitiis, delicias describere, aut enarrare contendo, ad cujus laudem etiam ingenia majora succumberent? Date itaque impudentiæ meæ veniam, quam extorsistis, qui ut auribus vestris verborum existere dignati vestra me compellit. Confidens quod epistola longior

^a Fuit episcopus Tricassinus.

^b Vox corrupta.

^c Vox corrupta.

vobis, dominis meis, si displiceret affatu, placeret affecta. Cum intellexeritis eam non pro eloquentiæ lepore, sed pro vestro amore copiosam; simulque, quia sciebam sublimitatem vestram in amicis vestris plus reprehendere taciturnitatis verocundiam, quam loquacem familiaritatis audaciam.

EPIST. XII.

Domino pectoris sui Celso Ruricius.

Trepido in præconium vestrum os elingue reserare, cui scio jure etiam ingenia majora succumbere. Quid enim primum de affectionis aut dignationis vestræ laude commemorem? qui omnes mihi ruris, a moris, et, quod his omnibus majus est, caritatis delicias contulistis, aut certe, si quid horum defuit, deputandum tempori, non vobis est imputandum. Nam totum apud vos, quod carum pectus, quod habuit clarum mundus, inveni. Nulla me penitus jocunditate fraudastis; quin etiam desiderabile mihi hospitoli mei desertum vestra vicinitate fecistis. Et idcirco me magis finitimum vobis esse congaudeo, quia non ex toto mafus est, qui bonis jungitur. Sed ne exhibeat vobis ipsa ineptia sui longior sermo fastidium, salve largissimum dico; et vitrarium, sicut jussistis, me destinasse significo: cujus opus nitore, non fragilitate oportet imitetur, ut dilectio, quæ nobis a parentibus relicta, magistro tradita, vitæ communiōne, firmata est secundis, elimetur adversis, nulla penitus turbinum procella frangatur. Nam sicut auri atque argenti pretiosa sinceritas, si æris, aut plumbi, vel cujuslibet alterius materiæ vilioris fuerit admixtione corrupta, nisi ignium examinatione purgatur, nec splendorem naturalem poterit habere, nec sonum. Nam nec visus claritatem, nec tinnitum reddit auditui, magisque raucum resonat, si feriat, et stridulum. Hanc ergo sententiam, non meam, sed Domini, frater optime, contuentes pariter et sequentes, ita vitam nostram medio cursu, gubernatore ipso Domino, temperemus, ut cum serenitas arrideat, prosperior flatus invitet, mare placidum blandiatur; scientes tamen illam æquoris subjecti planitiem ad instar montium repente consurgere; neque in altum navein nostram patiamur impelli; ubi eam aut tempestas solvat, aut unda demergat.

EPIST. XIII.

Domino pectoris sui Celso Ruricius.

Recepi apices germanitatis tuæ, qui mihi non parum scrupuli reulerunt. Vereor enim ne secus de litteris meis quam a me missæ sunt censueritis. Et idcirco quasi temerariæ præsumptionis memores videamini, dum ut pro vobis oream, ac sæpius commoneam, postulatis. Egone, frater optime, castigare vos audeam, qui me nequeo castigare? Egone vos, qui me sæculi adhuc in turbinibus tanquam in maris æstibus

a Forte oris.

b Deest verbum.

c Forte committere.

d Forte Fertura.

e Is fuit Arelatensis episcopus. Lites quasdam

A cymba instabili fluctuantem, quasi jam de sublimiori specula vel eminentiori colle respiciatis? Egone vos, qui ad portum veniæ per penitentiam indulgentiam, Domino gubernatore? b Non ego penitus, frater dilecto, sic scripsi, ut mihi aliquid blandiens, vos improbo dente morderem, nec ut vos læderem; sed mihi epistolæ familiaritate vincirem. Nam si bene consideretis, votorum sunt illa verba, non actuum; et optantis potius quam momentis. Quia non quid ageremus, sed qualiter vellem ut viveremus, exposui. Cæterum si actus vitæ meæ præeritæ præsentisque discutias, pudebit te, intimo et secretissimo fratre teste, ferre, quon non puduit Deo teate c promittere, pro quibus facinoribus meis spero vos potius Domino supplicetis, ut quos in hoc sæculo amicitiarum et propinquitatis voluit esse consortes, in futuro honorum jubeat esso participes.

EPIST. XIV.

Domino pectoris sui Celso Ruricius.

Equum qualem jusseras destinavi, mansuetudine placidum, membris validum, firmam robore, forma præstantem, d factura compositum, animis temperatum, nec præproperum scilicet velocitate, nec pigrum: cui frenus et stimulus sit sedentis arbitrium, cui ad evehendam onus, et velle suppetat et posse; ita ut nec cedat superposito, nec deponat impositum. His itaque, sicut oportuit intimis, salutatione prælata, pollicitatione dispensa, promissa deprecimus, ut ad solemnitatem sanctorum ad nos, Deo propitio, una cum sorore venire dignemini, honorem patronis, fratribus effectum, gratiam populis præstituri.

EPIST. XV

Domino suo, peculiari in Christo Domino patrono, Eonio episcopo Ruricius.

Agnito transitu sancto, et venerabilis apud me recordationis domini mei decessoris vestri Leontii, animo et mente confusus diu multumque tristatus sum quod et impediens peccatis meis, tanto antistiti occurrere non merueram, et tali essem parente privatus. Cujus etsi exterioris hominis non fruebar aspectu, interioris tamen gratia delectabar, et mentis acie jugiter adhærebam; per quem et in quo mihi præsens quodammodo et cernebatur obtutu, et audiebatur affectu, et palpabatur tactu, et tenebatur amplexu. Siquidem cari nullo se melius loco quam in corde, caritatis ipsius sede, conspiciant. Unde et amplius desiderabam oculis videre carnalibus, quem ita spiritalibus intuebar. Sed dolori meo consolationem ea quæ prius tribuerant, solatium ipsius merita dederunt. Quia confido quod quem paterna pietate dilexit, et sedula intercessione custodiat. Sed hæc sanctitati vestræ quasi vobiscum colloquens, atque a vobis mæroris ipsius levamen requirens, dictante

cum Hilario Leonis successore habuit, dein a pontifice Romano concessa sunt illi vicariatus jura, quibus inscio pontifice uti tentaverat. De illo Leontio sæpius Ruricius l. II, ep. 59, et ep. 41, 48. BASN.

dilectione, retulerim. Nunc vero, ut dicere institueram, accensione ipsius domini mei et apostolatus vestri ordinatione comperta, ad officium vestrum mittere cogitabam. Sed muneribus vestris humilitatis meae prævenistis obsequium : quæ mihi majorem scribeudi fiduciam contulerunt, quia præsumo quod quem liberalitate feceritis dignum, ab animis vestris non habeatis alienum. Et ideo sicut dictis intellexi, quoniam tanti habere dignamini, sospitationem beatitudinis vestræ per litteras uberem dico; simulque peculiari prece deosco eo mecum agere tanto habeatis affectu, ut dominum Leontium præmisisse, et commutasse potius quam perdidisse cognoscam.

EPIST. XVI.

Domino venerabili, admirabili, et sanctis omnibus æquiparando, fratri Sidonio Videnti, Ruricius.

Olim te, frater carissime, fama celeberrima prædicante, cognovi, et in sede caritatis illis quibus ipse melius terrena despicias, et celestia divinaque consideras, oculis mentis aspexi: unde ipsius nomen ascripsi, cujus munere donatum esse te vidi. Et ideo dum te in speculo cordis diligenter, et pulchritudinem interioris hominis tui vehementer admiror, ad desiderandum animi mei viscera concitasti, quæ in tantum affectum tuum meracissima dilectione commota sunt, ut quem spiritalibus oculis contempler, etiam carnalibus cernere concupiscam. Quamobrem, salve in Christo Domino plurimum, dicens specialius, quæso, ut una cum domno meo episcopo, quem ad nos venturum pro sua dignatione confido, vobis, ad humilitatem nostram visitandam, faciatis injuriam, ut possimus in unum positi fructum de nostra invicem carpere præsentia; dum sciscitantis intentio fit respondentis eruditio; et mutuis quodammodo profectus discentis efficitur, et docentis. Pax, pax, pax.

EPIST. XVII.

Domno animæ suæ, et totis in Christo Domino dilectionis visceribus excolendo Pomerio abbati Ruricius episcopus.

Scriptum est, sicut ipsi melius nostis, *Mihi vindictam, ego retribuam*, dicit Dominus. (*Deut. xxxii, 35; Rom. xii, 19*). Jam vos mihi si quid imputatis ignoscite, quia sciatis Dominum vindicasse. Tam aviis nos esse itineribus noveritis, in tam abditas solitudines inductos, ut eas retexere animus horreat, mens refugiat, sermo non queat. Incurrimus namque semitam obstructam ramis, spatio constrictam, spinis hirtam, stirpibus clausam, obsitam sentibus, situ asperam, saxorum aggeribus impeditam, radicum connexionem constratam, cæno voraginosam, ut in tam variis tamque multiplicibus malis non esset simplex forma periculi; dum caballorum pedes radicum virtus detinet, et soli putredo non sustinet; montibus vero ita in sublime porrectam, et vallibus in profunda demersam, ut nos per

* Fuit ille presbyter dilectissimus Ruricio, cujus ore usus est Eparchius, ut litteras commendatitias

A undosum mare, excitantibus ventorum sævientium flabris, erepto ab oculis nostris nebulis ac nubibus die, iter agere crederemus. Quia etiamsi mundo radius solis illuxit, ad nos, præ densitate nemoris splendor ipsius, et calor pervenire non valuit, dum nos ita per iter infelicitum felicitum proceritas premit, et sic inundatio roris aspergit, ut contracti frigore, vel coacti apricitatem ignis plurimis diebus cynocaumatis quærimus. Sed cum ad locum, ad quem tendebat intentio pervenissemus, vallati aquis atque madefacti, siti ocepimus depirare. Quia cum esset, ut diximus, rigor in aere, erat tamen tepor in fonte, odor in flumine, ardor in campo, æstus in castro; et ut brevi sermone universa concludam, per talem viam nos iter egisse cognoscite, per quam nec ad paradysum, non dicam ad exsilium ire quisquam desideret. Quapropter quia hæc omnia Dominus noster et me incurrere, et vos jussit evadere; peccata mea a vestris meritis etiam visibili itinere discernens; et vos qui arcta et laboriosa spiritaliter pergitis via, istas non incideretis angustias, et nos qui lata et spatiosa, retrorsum semper respicientes incedimus, hujus incurrimus injurias. Orate Dominum, cui omnia possibile consistemur, ut etsi per diversum iter, ad unam nos tamen urbem faciat convenire; in quam nos misericordia potest inferre, vos merita.

EPIST. XVIII.

Dulcissimo et unanimo filio a Omacio Ruricius episcopus.

C Ut per Venerium dulcedini tuæ non scriberem, non negligentiae, nec imputationis alicujus, sed occupationis fuisse cognosce. Unde has per Amelium dedi, quibus salve plurimum dico, et ut propositi tui semper reminiscaris, commoneo. Nec animum tuum jam Deo dicatum aut a cœpto itinere blandior visus avocet, aut modulior corrumpat auditus, aut dulcior gustus inficiat, aut mollior sollicitet tactus, aut suavior odoratus illiciat, et per fenestras corporis mors intromittatur ad animam. Sed neque stimulam tenens, contra Domini sententiam retro respicias, ut directum lineæ sulcus amittat: quin potius ita in eum, cui te, ipso inspirante, vovisti, omnibus sensibus inhies, et corde defixus adhæreas, ut cum te vel una præfatorum vitiorum illex forma pulsaverit, fide firma, et divina meditatione munitum pectus adire non possit. Et quamlibet in turbis positus esse videaris, intrans in cubiculum cordis tui clauso ostio tuo, Dominum orare non desinas (*Matth. vi, 6*), ut qui videt in occulto, dicat tibi, sicut sancto Moysi vociferanti ad se non voce, sed corde, dicebat: *Quid clamas ad me (Exod. xiv, 15)*? Et spero ut in talibus orationibus etiam mei meminisse digneris, et citius te ad nos, etiam si inter nos reducit affectus, desiderium dulcissimæ et saluberrimæ quietis adducat.

ad Aprunculum obtineret. Vide inferius l. ii, ep. 27, et 56. BAN.

LIBER SECUNDUS.

EPISTOLA PRIMA.

Domnis sublimissimis et in Christo Domino devinctissimis fratribus^a Namacio et Cerauniæ Ruricius.

Antiqui sapientes amicos duos unam animam habere dixerunt: quod valde verum esse prædico, proboque. Nam postquam a vestra germanitate discessi, divisum esse me sentio, partemque ineam vobiscum resedisse cognosco. Nec absentibus vobis integer esse mihi videor. Et cum me in me non inveniam, apud vos me, ad vos reversus, inquiri, atque ibidem, quantum me jubes reliquisse, tantum vestri mecum abstulisse conspicio. Et ita priusquam fiat, annuente Domino, pignorum nostrorum votiva conjunctio animorum inter nos facta jam divisio, quæ^b divino amplectenda magis est diligentibus, quam vitanda; per quam fit in cordibus eorum caritatis integræ sincera transfusio; cujus ego vinculis colligatum a vobis esse me gaudeo, et talibus catenis vinctus exsulto, obstringique me earum nexibus magis cupio quam resolvi. Quibus et vos constrictos esse confido. Redeuntibus itaque vestris salve largissimum dico, et ex omnibus gratias agens derelinquo quæ ad præconium nostrum pertinent. Idcirco me siluisse significo, quia in propriis laudibus, sicut dicitur, est odiosa jactantia; vestra enim laus mea facta est; et ideo, ut dixi, de magnanimitate vestra tacere melius duxi; quia quidquid de vobis dixerò, mihi videor contulisse.

EPIST. II.

Domnis sublimissimis et in Christo Domino devinctissimis fratribus Namacio et Cerauniæ Ruricius.

Inter reliquas grates, quæ a me vobis jure referendæ sunt, præsentia ac visione patroni communis domni Postumini ingentes gratias ago, quod hospitalium vestrum fecistis ipsius orationibus illustrari. Quia dum vobis exhibet fidem, nobis tribuit benedictionem; et licet fuerit vigilantissimus inspector, importunissimus exactor, districtissimæ executor, levia tamen hæc omnia gratia vestra et sanctitatis suæ ponderatione pensavimus; quia sicut scriptum est: *Caritas omnia sustinet, caritas nunquam excidit* (I Cor. xiii, 7), præsertim cum hoc, quod visus exigere, nobis eum credimus Dei beneficio contulisse. Itaque eo^c propria civitate remeante, non quia necessariæ essent, sed quia voluit, dedi, quibus individuae germanitati vestræ salve largissimum desiderans

^a Fuit *Namacius*, ni fallor, idem cum *Namacio* ad quem scripsit *Sidonius Apollinaris*, in Aquitania secunda degens. Vir doctus, qui in castris inter excubiales curas litteris incubuit. Ubi vacabat a militia et pugnis maritimis adversus Saxones illa littora infestantes, venationi fuit deditus, solusque canes venaticos apris movendis aptos habuit, dives procul dubio, utpote qui tum venaretur tum ædificaret. *Cerauniam* habuit conjugem, ad quam sæpius, ut ad

A dico. Iter meum, vestrumque conspectum mente prævenio, atque omnia, sicut jussistis, et dignum ac debitum fuit, inspecta, tradita, firmata significo. Nec vereor quod debeat animos vestros vel aliquantisper offendere, quod unum vocabulum de libello dotis vident esse subtractum; cum hoc quod deest numero, non solum compensatum, sed etiam auctum agnoscitis in merito.

EPIST. III.

Domnis sublimibus et in Christo Domino devinctissimis fratribus Namacio et Cerauniæ Ruricius.

Quam graviter sim de luctu vestro nuntii atrocitate percussus, facilius vos pro mutuo potestis amore conjicere, quam ego possim litteris intimare. Quia animus nimio mœreore confectus, quod horret recollere, renuit expêdite. Doleo, fratres devinctissimi, tam acerbo casui vestro, et toto corde compatio. Nam etsi ad præsens a vobis separatus sum corpore, tamen semper mente conjungor, et dum a vobis animo non recedo, plancibus vestris interesse me credo. Quia secundum divinam sententiam quod patitur unum membrum, omnia membra compatiuntur in corpore. Nos enim non solum fide concorporamur in Christo, sed etiam filiorum conjunctione connectimur. Unde etiam si curarum tanta intemperies permisisset, ad solandos vos, pro epistolis ipse venissem. Sed quid facimus, fratres optimi, quod divinæ resistere jussioni, sicut virtute non possumus, ita nec voluntate debemus, et omni advigilantia præcavere ne dum dulcia nobis pignora nimio dolore deflemus, blasphemii, aut quodammodo injuriosi videamur in Domino; et gravius animam nostram auctor ipsius meritis inventa occasione confodiat, quam carorum amissione percussit. Ideo in omni avaritudine vel dolore ad illum nobis refugiendum est, et ad illum omnes casus nostri toto corde referendi, qui sanat vulneratos, qui relevat cæstos, qui consolatur afflictos. Et illa sententia sancti Job omnino dicenda est: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita et factum est, sit nomen Domini benedictum* (Job i, 21). Hæc ergo, Domini pectoris mei, scribere vobis idcirco præsumpsi, ut dolorem communem, quem sciebam, quod verbis meis mitigare non poteram, vel divinis eloquiis utcumque moderarer. Et vere non minimum potestis capere de Christi voluntate solatium, quod quatenus

illum, scribit Ruricius noster. Illis Nata fuit, quæ juvenis obiit, ut patet ex epistola Ruricii tertia. Fuit alter *Namacius* post obitum Rustici Arvernorum episcopus, a nostro distinguendus. *BASN.*

^b Forte *divisio*.

^c Ms., *propria divinitate*. Sed vocula *di* est deleta. An *propria de civitate*, an *propriam in civitatem* legendum.

ipsam immaturus manebat interitus, talem eum est dignatus assumere, qualium regnum dixit esse cœlorum (*Matth. xix, 14*); ut et patrum haberetis ex filio, et minus doleretis amissum, quem a Domino videbatis assumptum.

EPIST. IV.

Dominis sublimibus et in Christo Domino devinctissimis fratribus Namacio et Ceraunice Ruricius.

Sæpius, carissimi fratres, propter communis luctus acerbissimum casum vobis scribere, aut ad vos venire disposui, sed semper me et ab itineris proeluctu infirmitas corporis, et ab epistolari officio nimius dolor cordis retraxit. Nam si quando ad scribendum animum conatus sum intendere, statim sensus horruit, mens refugit; et ita mihi pro sermonibus semper fletus occurrit; ut prius paginam lacrymarum imbrem perfunderem, quam stylo pingere, sicut dixit ille paternam indicans de filii amissione pietatem:

*Bis conatus erat casus effingere in auro;
Bis patriæ cecidere manus.*

Vel quod potius a me dicitur: Quoniam *negabat consolari anima mea (Psal. lxxvi, 3)*. Haud injuria. Perdidi enim filiam, quam et me suscepisse, et vos genuisse gratulabar, perdidi vitæ solatium, posteritatis spem, decus familiæ, cordis gaudium, lumen oculorum. Nec simplici sum orbitate percussus. Nam cum filia et fratres amici, quorum me solabar affectu, quorum me conjunctione jactabam. Disruptum est, fratres carissimi, vinculum germanitatis nostræ, ablatum nobis est pignus mutuae caritatis. Heu mihi, fratres optimi, dum depositum vestrum cuius me traditione ceperatis, amitto, una vos perdidit. Et ideo in unius necessitudinis gradu, complurium mihi necessitudinum solatia sublata suspiro. Solam tamen patriam, quæ mihi per ipsam acquisita fuerat, non amittam, qui hanc mihi potissimum terram quam illa corpore suo occupavit, patriam iudicabo. Sed quo immemor officii, memor gratiæ, dolore impellente, progredior? et tempore aliquatenus vulnus obductum, rediviva recordatione, tanquam nova sectione rescindo? et qui consolari vos potius per divina promissa cupiebam, consolationem ipse non capio. Causas tamen vobis recidivi huius doloris exponam. Utique enim animus mœrore confectus recipere consolationem apostolica exhortatione jam ceperat, quæ ait: *Nolo vos, fratres, ignorare de dormientibus, ne contristemini, sicut cæteri, qui spem non habent (I Thess. iv, 13)*. Sed ubi infelix noster communis adventi, et eum sine ea, qua prius splendebat, gemma conspexi, per quam mihi et acceptior esse solebat, et gratior, et quasi ornamento proprio spoliatus mihi et indecorus apparuit. Novit ille, fratres carissimi, qui cordium occulta rimatur, quod ita mihi dolor repente geminatus est, et ita mihi per singulos dies de tanta indole illius, et istius desolatione affectus duplicatus est luctus, ut nec hunc aspiciere, nec illius meminisse sine lacrymis queam; et propheticum illud

sæpius dicam: *Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum (Jerem. ix, 1)*? Sed ille populi sui peccata desolebat; ego vero propria, quæ et me et vos pondere suo et numerositate presserunt; ego ut illius mortem, et meam vitam, illam defunctam, et me superstitem plangam. Longe aliud tibi, venerabilis soror, quasi de nostris meritis præsumebas, cum tantum tibi, nimia caritate decepta, de nostris orationibus, me refellente, promitteres, ut domum tuam nostra intercessione salvandam, et filiam per me, ut ita dicam, fore crederes immortalē. Sed cito apparuerunt merita mea, quæ me irremediabili vulnere sauciarent, et te secus quam oportuerat de peccatore credentem, tanti pignoris orbitate percuterent. Vel nunc certe, in Christo Domino venerabilis soror, et te falsa credidisse, et me vera dixisse cognosces. Sed nimium diu, immemores præceptorum cœlestium, humano dolori præbemus assensum. Ad divina nobis præcepta redeundum est; ne ita plangamus corpore mortuam, ut ipsi corde moriamur. Descendentes ergo paululum de præsentibus, rursus futura cogitemus; ut quos infirmant præsentia, futura corroborent. Nos debemus, fratres carissimi, illam ferre conditionem humanæ fragilitatis, quam et prophetæ, et apostoli, et sancti justique omnes, vel, quod majus est, omnium Dominus noster suscipere dignatus est. Deplorare (sed magis Deo gratias agere et gaudere) non convenit, quod filiam, qualem quidem voluimus, quam Divis qui dederat promisit, habuimus; et quidem mutavimus, non perdidimus; sed ad Christum, ipso iubente, præmisimus. Habere enim filios generalis est beneficii; bonos vero habere specialis est præmii. Sicut vivere commune est omnium; bene vero vivere et bene descendere de hac vita paucorum est; non tamen naturæ conditione, sed culpæ; nec divina præscriptione, sed propria voluntate. Et ideo non turbetur cor nostrum, nec filiam pro amissione, sed pro desiderio desileamus: nec ut dominicis promissis increduli, aut præcepti oblitii esse videamur. Fleant liberos suos, qui spem resurrectionis habere non possunt; quam eis perfidia sua adimit, non divina sententia. Fleant mortui mortuos suos, quod in perpetuum æstimant interisse. Illi nullam mœroris sui habeant requiem, qui non credunt esse requiem mortuorum. Nobis vero, quibus et spes et portio Christus est, spes in terra morientium, portio in regione vivorum; quibus mors ista non naturæ, sed vitæ præsentis est finis; quia eam in melius credimus esse reparandam, juxta Apostoli sententiam: *Cum corruptibile hoc induerit incorruptionem (I Cor. xv, 54)*; cum propheta dicendum est: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino visum est, ita factum, sit nomen Domini benedictum (Job. i, 21)*. Quia tenenda est in tentatione penitentia, ne cogat aut ore aut corde delinquere.

Fletus itaque vestros fides prompta detergat; quia credimus caros nostros vitam non tam perdere quam mutare; relinquere sæculum cernimus et luctibus plenum, et ad regionem beatitudinis festinare; exire

de peregrinatione laboriosa, et ad quietis patriam A pervenire. Unde et propheta dicit: *Educ de carcere animam meam ad constendum nomini tuo* (Psal. cxli, 8). Crede mihi, fratres carissimi, quia illa jam de sua quiete secunda, de nostra est salute sollicita; quæ si nobiscum posset miscere colloquia, hoc diceret: Nolite, pii parentes, nolite me flere; nec ingrati tam benigno Domino placentibus nimis dilectionis existere. Esto, habuerit tempore meæ arcisionis hoc pietas, jam debet dolorem vestrum fides cum tempore temperare. Quia etsi vobis mortua sum, Deo vivo. Aut nunquid vos magis potestis amare quam Dominus, qui me fecit? qui me donavit vita, emit, redemit, quia voluit; et quando voluit pro sua pietate suscepit. Aut quod magis d. loris vestri potestis habere solatium, quam quod Dominus B noster unicum Filium suum pro nobis est tradere dignatus ad mortem? Et cum Filius Dei secundum carnem mori voluerit, homo tam acerbe debet conditionem humanæ sortis excipere? Quamobrem, piissimi parentes, vestra potius peccata desite, et de satisfactione vestrorum criminum cogitate; ut si me in Christo diligitis (quia me vere diligere non potestis, nisi in Domino diligatis) in sinum patriarchæ venire mereamini, ubi Dominus pro innocentie meæ [forte suæ] puritate, et pro sua pietate constituit, quia misericordia ejus melior est super vita (Psal. lxxi, 4). Ut ibidem non falsis, sed veris; non temporalibus, sed æternis gaudiis pariter exultare possumus. Talibus oportet, ut vos, optimi fratres, et his similibus præceptis ac [sponsionibus] sponsibus C dominicis consolemur. Quia sicut apud Dominum futura jam facta sunt, ita fidelis catholicus promissa cœlestia, quæ tempore suo implenda confidit, debet etiam quodammodo habere præsentia, spe præcipere possidere fide, operibus obtinere. Hæc enim sunt quæ nobis exhibent in mœroribus solatium, in contrariis fiduciam, in prosperis moderationem; ne aut extollamur secundis, aut cedamus adversis, aut tristibus consumamur. Hæc ergo, fratres carissimi, transmittenda vobis ad communem quamdam consolationem, non sine magno animi dolore dictavi. Nec me paulo latius protrahere sermonem affluentia verborum compulsi, sed æstus animorum; ut desiderium, quod recordatio accenderat, commemoratio diutina crebra leniret; et in hoc etiam parem gratiam erga D communem filiam comprobemus, et sicut nos ejus vita devinzerat, ita ejus memoria in eadem dilectione custodiat.

EPIST. V.

Domno sublimi et in Christo Domino devinctissimo fratri Namacio Ruricius.

Qui occasionem scribendi pro necessitudinis jure perquirimus oblatam, prætermittere non debemus; ut reddat nobis quamdam præsentie portionem

^a Locus corruptus.

^b In castello Ruthenorum montibus cincto altare, immo ecclesiam construxerat, eo tempore quo vix alius audebat vetustas sarcire; ad eam consecrandam Sido-

ormo meditatus, qui emittitur, et non amittitur; tribuitur, et habetur; videtur discedere, nec recedit; a me dirigitur, a te suscipitur; a me scribitur, a te legitur; nec tamen dividitur, cum quasi divisus integer utriusque corde teneatur. Quia verbi more divini traditur, et non egreditur; confertur indigenti, et non auferitur auctori; accipientis lucrum, sine dispendio largientis; ditius inopem, nec attenuans possessorem.

EPIST. VI.

Domno suo et peculiari in Christo Domino patrono Cronopio episcopo Ruricius episcopus.

In ordinando grege dominico, vel regendo, inter speculatores atque præpositos non præsumptio debet esse, sed ratio; et de custodia sollicitudo, non de pervasione contentio: ne mercenariorum subeant notam, dum pastorum non tenent disciplinam; et inveniantur, sicut Apostolus dicit, non Christi gloriam affectare, sed propriam (1 Thes. ii, 6); dum malunt ab hominibus percipere laudem, quam a Domino expectare mercedem; præsentis appetitores lucri, et præmii contemptores æterni. Unde, sicut idem Apostolus (Rom. xii) docet, si pacifica ad opus sanctum congregatione concordēs, si sine simulatione diligentes, si cum sollicitudine ministrantes, si unius capitis membra sumus, corporis unanimiter debemus esse rectores. Quia caulæ gregis dominici possunt esse numerositate multæ, non fidei varietate diversæ. Ut, sicut ipse Dominus prænuntiare dignatus est, non nobis per invidiam dissidentibus, et per dissensionem gregem dominicum dividentibus, multiplex per nos schisma procedat, sed magis per unitatem doctrinæ simplices oves dominicas congregantibus, fiat in nobis unus grex, et unus pastor (Joan. x, 16), qui sicut est rex regum, et Dominus dominantium, sacerdos sacerdotum, et pontifex pontificum; ita intelligatur et pastor esse pastorum. Quamobrem studio caritatis, non cupiditatis, [forte cum his] has ad sanctitatem vestram presbyterum meum pro diœcesi Gemiliacensi, unde jam pridem vobis scripseram, destinavi; ne si tacuissem negligentie deputaretur, non concordie. Rationi ^a irrationabilis vides cœssisse non pauci, ut si agnoscitis vera esse quæ dico, aut justa quæ repeto; nec me injuriam diutius, nec vos inquietudinem diutius sustinere patiamini.

EPIST. VII.

Domno sublimi semperque magnifico fratri Elasio Ruricius ^b episcopus.

Ita propitio Deo operum tuorum fama percrebuit, ut omnes in laboribus constituti commendari se germanitati vestræ omni precum ambitione deprecant. Quia fatigationem suam apud vos effectum habere non dubitant. Unde etiam portitor harum, nomine Ulfila, quem mihi ^c Fratretrius presbyter suis litteris commendavit, ad vos commendatitias postulavit, quas ei

nium invitavit, ut patet ex ejus ep. 15, l. iv, alii eum Eriphium, male, ni fallor, appellant. BASN.

^c Vel Fratretrius.

et pro iussione divina, et pro iussione mutua libenter A indulsi. Quibus individuae caritati vestrae salve plurimum dico, et praefatum pro affectione germana, non pro pontificali auctoritate commendare praesumpsi. Quia in peccatore amittit dignitatem; cui honor indebitus oneri est potius quam honori. Quod licet vobis placere pro nostra devinzione confidam, tamen si quid nobis veri vel vicarii amoris impenditis, spero condoleatis potius quam gaudeatis. Quia indignum me, et penitus non merentem non attollit res tanta, sed deprimit.

EPIST. VIII.

Domino sancto et apostolico et mihi praeter ceteris in Christo Domino cultu affectuque peculiariter excolendo, patrono et papae Aenio a Ruricius episcopus.

Quotiensque [forte quotiescunque] quicumque sanctos aut apostolicos viros quos misericordiae opera, operum merita, meritorum vita commendat, atque omnium virtutum fama disseminat, ærumnarum mole depressi coguntur expetere, dum litterarum quaerunt labori suo, beneficium conferunt desiderio nostro. Et cum sit illorum labor noster dolor, sit tamen per officii collationem eorum necessitas quodammodo caritas nostra, qua dum ipsorum acquiescimus petitioni, nostrae satisfacimus voluntati, et ita fit ut egestas petentis sit largientis utilitas. Fratri itaque et compresbytero nostro, Possessori nomine, b quo pius est potius, quam facultate; quia quod habuit pro fratris redemptione profudit, factus est possessor paradisi, dum proprietatis sæculi desinit esse possessor. Ad apostolatam vestrum commendatitias postulanti libenter indulsi. Cujus necessitatem si dignatur plenius sanctitas vestra cognoscere, epistolam quam ad humilitatem meam frater noster Eumerius episcopus pro ipsum direxit, tanti habeat recensere; et illico agnoscat qualiter ipsi debeat et pro consuetudine consulere, et pro caritate mutua condolere. Qui ut fratrem ab hostibus redderet liberum, se creditorum maluit esse captivum, et ut ille crudelissima morte non privaretur vita, ipse extorris est factus e patria.

Sancti apostoli Pauli sententiam c constituentes, qua Romanis scribens ait: *Nolo vos ignorare, fratres, quia saepe proposui venire ad vos, sed prohibitus sum usque adhuc (Rom. 1. 13)*; et nos dicere pudore D instigante compellimur; Crebrius volumus ad sincerissimam pietatem vestram scripta dirigere, sed prohibiti sumus usque nunc; prohibente nimirum illo qui bonae voluntati consuevit semper obsistere, invidens scilicet profectui nostro, et affectui vestro; affectui nostro et profectui vestro. Profectui nostro et affectui vestro; quia doctrina vestra eruditio nostra est, et epistola nostra consolatio desiderii vestri est; et rursus profectui vestro et affectui nostro;

a Leg. Aenio, qui fuit eo tempore Arelatensis episcopus, et ut aiunt, vicarius pontificis Romani per Gallias. BASN.

b Ms. vitiose, quod prius est.

quia eruditio nostra merces vestra est; d et tempora collatio desiderii vestri, vestri est sermonis affectus. Ita enim paucis diebus, quos mihi vere et paucos et brevissimos vester fecit affectus, dum contemplatione vestra non solum satiari noster nequit, verum etiam videndo magis exardescit intuitus; cum nos et desiderarem praesentes, et ad hoc coram positos quaereremus; sensus nostros fonte purissimo benigni pectoris irrigastis, ut quamlibet nulla deinde sancti oris munera pretiosa perciperem, praesentiam tamen vestram intra mentis meae arcana possideam, et effigiem vestram in speculo mei cordis intuear, quam illa tua caritas perfecta depinxit, ut nullius aetatis oblivione possit deleri; quia jugi recordatione momentis singulis innovatur. Illic enim vobiscum ex consuetudine pietatis vestrae secretius colloquor. Illi c etiam de vitae melioris institutione pertracto. Illic vos labiis mentis exosculor, et manibus cordis amplector. Quo fit, ut vera dilectio, quae in visceribus meis viva vultus vestri figuratione nutritur et igniculo caritatis accenditur, amoris vestri vicissitudinem mihi repromittat, et animus meus mihi animi vestri fidei-jusor assistat; dum quantum mihi de vobis praesumere debeam, conscium mutuae dilectionis pectus interrogo. Unde scribendi mihi aditu orationibus vestris tandem aliquando reserato, hanc salutationem defero, et intercessionem peccatorum requiro. Illud speciali prece deposcens, ut misericordiam Dei nostri assiduis petitionibus flagitetis omnibus delictis meis, atque omnibus, opitulantiibus vobis consuetudinaria clementia et copiosa bonitate, delictis, etsi non ad idem praemium, saltem ad eundem nos portum qui-tis jubeat pervenire; ut quatenus hic propter spatia interjuncta terrarum oculis corporis saepius nos videre non possumus, vel ibidem de mutua praesentia gaudeamus; ut quando vobis a justo Judice retribuatur corona meritorum, mihi a piissimo redemptore, et advocato perfectissimo e commissorum venia non negetur. Ipse ante judicium peccatoris agere dignetur causam, ne in judicio puniat culpam, quia novit quippe omnipotens nec in bonitate clementiae judicii perdere veritatem, nec judicii severitate clementiae amittere bonitatem. Et ideo per ineffabilem misericordiae ac virtutis operationem vobis praestare dignetur, ut quos hic veritate conjunxit, illic habitatione non separet; promissionem vestram recolens peculiariter rogo, ut fratrem Pomerium sanctitas vestra non solum non retineat, verum etiam ad nos venire compellat, partemque suam nobis in dividuum utriusque transmittat. Nec eum a vobis discedere, si ad me accesserit, judicetis, quia et vos hic inveniet in me, et cum eo vos, residente corpore, ut confidimus, corde venietis. Sed et inde non parvum fructum habere poteritis, si rusticitas nostra doctrina ipsius aliquid in Dei timore profecerit.

e Prius erat in ms. contuenter.

f Et semper consolatio desiderii nostri, vestri est sermonis affectus.

g Ms. omissorum, forte omissorum.

EPIST. IX.

Downo animæ suæ et in Christo Domino visceribus excolendo Pomerio abbati Ruricius episcopus.

Sapientes sæculi amicos duos unam animam habere dixerunt. quod ego etiam ecclesiastico testimonio verum esse confirmo, quod ait: *Credentium autem erat anima et cor unum* (Act. iv, 32). Unum utique caritate, non numero; et fidei simplicitate, non singularitate personæ. Hoc ergo prædico proboque; nam ex quo a vestra unanimitate discessi, divisum esse me sentio, partemque meam vobiscum rese-disse cognosco. Nec absentibus vobis, integrum esse me credo; et cum me in me non inveniam, apud vos me ad vos regressus inquiri; atque ibidem quantum mei vobis reliquisse, tantum vestri mecum abstulisse conspicio. Et omnipotenti Deo gratias super tam admirabili facto ejus refero, quod ita generali tribuere dispensatione dignatus est, ut inter eos quos locorum intervalla discriminant, liber ac nullis conclusus absententiæ legibus animus commearat; nihilque esset tam impenetrabile, quod mentis aspectibus non pateret; sed per cordis intuitum inde se invicem cari, gratia intercurrente, conspicerent, ubi caritas ipsa consistit. Et ideo salutem plenissime erga me, quantum propria mente conjicio, pietati vestræ deferens, omni precum ambitione deposco; si nobis parem repensatis affectum, si simili caritate nos diligitis, si aliquid in visceribus vestris amor noster operatur, si usque ad medullas cordis vestri dilectio nostra pervenit, si ita vos pro me, quam me pro vobis dulcedine potestatis edomuit, ut imprio ipsius nec possitis resistere, nec velitis; ad desiderantem fratrem desiderans quantocius venire festinabo, beneficio et promissum soluturus debitum, et mutuum mitigaturus affectum. Quia coram positi æqualem vobis gratiam de nostra contemplatione et colloctione præstabimus, tantumque, si ut diligeris, diligis, a me retribuatur caritati tuæ, quantum tu meæ ipse detuleris. Nec sane inveniendi fatigationem poteris formidare. Quia, ut ille dixit, vicit iter durum pietas. Et juxta Apostolum nostrum: *Caritas omnia sustinet* (I Cor. xiii, 7), quæ nec quærit quæ sua sunt, nec unquam novit excedere. Opportune etiam desideranti viatori autumnalis temporis congruit cum caritate temperies, si eam tamen præteritæ ætatis fervor accendat, non advenientis hiemis algor exstinguat.

EPIST. X.

Item epistola domni Ruricii.

Relectis litteris meis, fortasse miraberis, quod venerationi tuæ fratri scripserim; cum hoc nec ætati nostræ conveniat, nec honori. Quia sicut me major es natu, ita minor es gradu. Et ideo si ad tuam, Deo propitio, longævitatem aut ad nostram respexissemus administrationem, aut Patri scribere debueraimus aut filio. Sed quia et S. Joannes apostolus in epistola (I cap. 1) sua unis eisdemque, et patribus, et juvenibus scribit, et pueris, dicens: Scribo vobis, patres, quia cognovistis eum qui ab initio est. Scribo vobis,

A juvenes, quia vicistis malignum. Scribo vobis, pueri, quia cognovistis Patrem. Qua discretionem verborum non ætatem exterioris hominis, sed qualitatem interioris assignat. In quantum etiam in Dei cognitione ac dilectione proficimus, patres sine dubio nuncupamur. In quantum vero contra adversarium, qui *tantumquam leo circuit, quærens quem devoret* (I Pet. v, 8), viriliter dimicamus, juvenes esse cognoscimur. In quantum vero socordix desidiaque committimur, et ad incedendam mandatorum viam fidei infirmitate deficiamus, atque ad contuenda ac peragenda præcepta divina a sæcularium actuum intentione quasi e somno signiores assurgimus, rectissime puerorum levitate censemur. Unde et apostolus Paulus ita commovet negligentem: *Surge qui dormis, et exsurge a mortuis, et continges Christum, sive illuminabit te Christus* (Ephes. v, 14) Nam et Dominus in Evangelio, cum ei a circumstantibus diceretur: *Eccæ mater tua, et fratres tui quærunt te, volentes videre te* (Matth. xii, 47), ita respondit. Quæ est mater mea, aut qui sunt fratres mei? Et ostendens apostolos, sequentes se, Nonne hi, qui faciunt voluntatem Patris mei? Mater enim Christi dici possumus, quando Christum corde gestamus. Nam et S. Maria, quæ et virgo concepit, virgo peperit, virgo permansit, Dominum nostrum non complexu virili, sed fide maritante concepit. Fratres vero ipsius efficitur, quando ita vitam nostram omni virtutum genere disponimus, fulcimus, ornamus, ut hæredes Dei esse possimus, et cohæredes Christi (Rom. viii, 17). Cui enim dubium, quod si hæredes Dei Patris efficitur, rectissime et fratres Christi dici, ipso adoptante, poterimus? qui nos plasnavit ut suos, redemit ut alienos; elegit ut servos, ascivit ut filios. Plasmavit enim nos potestate, redimit passione; præscientia asciscit in gratia. Nos tamen filii per adoptionem, ille solus filius per naturam; qui ut nos ad eandem qua excideramus beatitudinem revocaret, cum penitus non desiderit esse quod erat, voluit tamen esse quod non erat, ut verbum caro fieret. Et dum Creator in creaturæ humilitate descendit, ad Creatoris sublimitatem creatura conscendit. Quo fit ut humanitati divina communicent. Et divinitati humana participant, secundum illud Apostoli: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu repertus ut homo. Humiliavit seipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium et inferorum, et omnis lingua confiteatur quoniam Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris* (Philip. ii, 6). Unde et ad Corinthios idem doctor scribens ait: *Itaque nos neminem novimus secundum carnem; etsi cognovimus enim Christum secundum carnem; sed nunc jam non novimus* (II Cor. v, 16). Quia cessante in eo infirmitate corporea, totus creditur in virtute divina. Et ideo juxta eundem apostolum, quoniam omnes in Christo unum

sumus (*Galat.* III, 28), fratres rectissime nuncupamur, quia nos et unus uterus sacri fontis effudit, et eadem ubera matris Ecclesiae, spiritu vivificante, lactarunt simul. Ideo, frater, scripsi, quia et Deo propitio a saeculi actibus ad aeternam beatitudinem te animam convertisse cognovi, et imitorem illius Evangelici negotiatoris effectum, qui venditis omnibus suis comparavit pretiosissimam margaritam; vel illius, qui reperto in agro thesauro, distractis, quae habebat, universis, agrum ipsum laudabili cupiditate mercatus est (*Matth.* XIII, 44); non alienae possessionis importunus inbiator, sed propriae facultatis providus distributor, caritatem, utpote sincerissimam, retinens corde perfecto; non ut parcius venderet, sed ut largius feneraret. Super quo facto gaudeo, et Deo gratias ago, quod secundum divitias bonitatis suae atque virtutis, per inestimabilem misericordiam suam proremodum, ut ita dixerim, contra sententiam suam venire dignatur. Quia cum ipse dixerit, difficile eos qui pecunias habent, regnum adipisci posse caelorum. Ecce te et his dignavit in saeculo, et provehere festinat in regno. Sed tamen idem Dominus continuo rigorem prioris hujusmodi sententiae, quam apostoli vehementius formidabant, misericordiae suae moderamine temperavit, dicens: Quod impossibile esset in se hominibus per naturam, possibile Deo in eis esse per gratiam: quod in te, cui operi ut totis usque impendiis pronus incumbas, pro affectu mutuae caritatis admoneo, ut ita fabricae turris illius, quam Dominus in Evangelio construi praecipit, strenuus aedificator insistas, ut adversarii tui habeant potius de eius perfectione quod doleant, quam de intermissione, quod rideant.

EPIST. XI.

Domino sublimi semperque magnifico fratri Praesidio Ruricii episcopus.

Plerique dum me apud individuum mihi sublimitatem vestram non vitae merito, sed amicitiarum privilegio multum posse confidunt, commendatitias a nobis, quibus vobis excusentur, inquirunt; quas eis pro officii nostri necessitate negare non possumus; non praesumptionis audacia, sed ministerii disciplina. Dum et illis praesentis vitae solatia, et vobis providere desideramus aeternae; ut et illi per patientiam vestram reserventur ad poenitentiam; et vos per misericordiam perveniatis ad veniam. Sicut dicit Scriptura: *Quia iudicium sine misericordia erit illi qui non fecerit misericordiam* (*Jac.* II, 13). Quia qui dixit: *Dimitte et dimittitur vobis* (*Luc.* VI, 38), procul dubio, quem viderit hic facere quod praecipit, in futuro restituet quod promisit. Nobis enim illius veritas praesto est; illi fides nostra non desit. Unde manifestissime potestis advertere absolutionem miserorum vestrorum, esse indulgentiam peccatorum; et hoc vestris conferendum precibus, quod vos praestiteritis alienis; juxta ipsius in Evangelio sententiam: *Quo iudicio iudicaveritis, iudicabitur de vobis* (*Matth.*

A VII, 2). Ideoque pro Urso et Lupicino, qui ad me, quasi vobis peculiariter, sicut superius dixi, caritatis jure devinctum, pro criminum suorum intercessione venerunt, precator accedo; ut primum Deo, deinde nobis hoc quod commiserunt donare digneris et a inferi; nec nos de eorum damnatione confundas, qui se absolutos esse cum ad humilitatem meam deducti sunt, crediderunt.

EPIST. XII.

In saeculo istius adversis ac diversis tempestatibus fluctuantem te ratem ad portum salutis tandem aliquando, Domino gubernante, applicuisse congaudeo. In cuius fida ac tranquilla statione compositus, aetate ipsius perfidi, et iniqui, et amari ridebis. Deinceps non timebis de quibus parum formidinis, ita multum gaudii habere jam poteris, quod eos vel retro derelictos respicis, vel in celsiori specula constitutus despicias, et te evasisse miraris. Superest ut clavo manum inserens, astra semper intentus aspicias, et ita coeptae navigationi velum pandas, ne te aut in altum vehementior flatus excutiat, aut in vicina littoribus saxa collidat. Neque etiam, juxta sententiam Domini Salvatoris, jam stivam tenens aratri retrorsum, clamoribus Sodomae collabentis percitus, forte respiciens Loth imiteris uxorem (*Gen.* XIX, 26). Aut de Aegypto jam profectus, et fluctus Rubri maris dextra laevaque pendentes (*Exod.* XVI, 4), tantum tibi ferentes auxilium, et persequentibus te parantes exitium, Domino viam tuam et praeparante et illuminante, transgressus, et eremi arduum iter arripiens, ollae carniarum recorderis, aut coepas, quae in modum corporaliarum voluptatum ipsa sui qualitate corrupta noscuntur, et fetida, nec usu grata, nec odore suaavia, nec stabilitate mansura; quidquid in hoc saeculo mulcet auditu, mollescit tactu, lenocinatur aspectu, blanditur ut capiat, famulatur ut teneat, illicit ut occidat. Nam quancumque capere volueris voluptatem, permanet quod puniat, praeterit quod delectat; dulcedo fugitiva pertransit, conscientia damnatura vel damnanda subsistit. Inde etiam dicit Salomon: *Lingua meretricis mel stillat; in novissimis autem diebus amariorem felle invenies eam* (*Prov.* V, 3). Quod tamen nihilominus et ipse cum praedixisset, incurrit. Et ideo vide quod malum sit, frater carissime, quod dum detestatur, admittitur; dum refugitur, vix vitatur. Unde et tu, sicut dicit Scriptura, *Omni custodia serva cor tuum* (*Prov.* IV, 23), et discute conscientiam tuam, ne unde exisse videris aspectu, haereas affectu: Sed dicas potius Domino cum propheta: *Adhaesit anima mea post te, me autem suscepit dextera tua* (*Psal.* LXXII, 9). Vel illud etiam: *Mihi autem adherere Deo bonum est, ponere in Deo spem meam* (*Psal.* LXXII, 28). Ut quanto labore, quantaque instantia militasti saeculo, servias Deo; dicente Apostolo, vel monente: *Humanum dico, propter infirmitatem carnis vestrae. Sicut enim exhibuistis membra vestra servire*

^a Vox mendosa.

immunditiæ et iniquitati: ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem. Cum enim eratis peccati, liberi eratis justitiæ. Quem ergo fructum habuistis tunc, in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est. Nunc vero liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam æternam. (Rom. vi, 19). Patientia, frater carissime, non nomine est suscipienda, sed opere; non ore tantummodo agenda, sed corde. Verum est, quod sicut utroque, hoc est, interiore et exteriori homine delinquimus, ita et utroque pœnitere debemus; ut, sicut dicit idem apostolus: *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit in salutem*: ita gemitus cor nostrum conscientia componente concipiat, ut eos os nostrum per confessionem confusionis effundat. Quinquagesimus vero psalmus, qui pœnitentiæ dicatus pariter et remissioni, die noctuque cum rugitu fletuque cantetur, ut vere et salubriter dici possit: *Rugiebam a gemitu cordis mei* (Psal. xxxvi, 9). Et: *Iniquitates meas ego agnosco* (Psal. l, 5). Et: *Delictum meum contra me est semper* (Ibid.). Vel illud etiam: *Quoniam iniquitatem meam ego pronuntio et cogitabo pro peccato meo* (Psal. xxxvii, 19). Hic enim ante nos peccata nostra esse debent, ut in æternum contra nos esse non possint. Quia ita legitur in prophetis: *Dicitu prior iniquitates tuas, ut justificeris* (Isai. xlvi, 26). A quo priores dicturi sumus iniquitates nostras coram Domino vel prolaturi? nisi diabolo utique, qui delictorum et inceptor est et delator: Ipse enim ut peccemus instigat, ipse cum peccaverimus, accusat; ut ideo in confessione criminum a nobis præveniat in sæculo, ne contra nos habeat quod proferat in futuro.

EPIST. XIII.

Beatissimis et in Christo venerabilibus fratribus Fœdamio et Vilico presbyteris Ruricius episcopus.

Quamlibet litteras fraternitatis vestræ per subdiaconem Continuum non perciperem, tamen has ego æ per ipsum ad vos affectu instigante direxi; ut et desiderio satisfacerem, et scribendi aditum prius, prior utpote, patefacere, ne in posterum locus relinqueretur excusationi; et res voluntatis, diffidentiae et verecundiæ esse diceretur. Salutem itaque in Christo Domino plurimam dico beatitudini vestræ, et spero, ut me, sicut decet ecclesiasticos viros, non labiis, sed corde diligatis; et de me caritate sincera in alloquio pristina dicere præsumatis. Quia si illa fuis-et vera, permaneret; et si fuisset mutata, mutata non fuerat. A cuius tamen fuerit parte mutata, et conscientia nostræ noverint, et conscientiarum cognitor sine assertore cognoscit; quem ego testem adhibeo professioni meæ: nec de initio simulatis me esse culpabilem, nec in corde meo quidquid actum est dictumve resedisse, quia scio nobis ab

A æterno et vero Iudice dictum, quod nisi ex corde diniserimus fratribus, nobis dimitti non debeat. Habetis itaque sponsonem meam, reddite mihi fidem vestram. Quia in epistola mea procul dubio vinculum quod elegeritis habetis: aut caritatis, quod salubriter constringat et custodiat; aut perfidiæ, quod culpabiliter innectat et perdat. Nec mihi aliquid de iudice prioris temporis imputetis, quia definitionis meæ est, in comitiis servare concordiam, et in iudiciis tenere censuram. Illud etiam peculiariter gaudeo, quod vos in integram domini et fratris mei familiaritatem rediisse cognovi. Superest ut quod illius in bono tribuit gratia, vestra in Domino custodiat insequilla.

EPIST. XIV.

Domine venerabili et in Christo Domino magnificanda filia Ceraunia et Ruricius episcopus.

Ut pictorem vobis antea non transmitterem hæc refecit; quia adventu novi iudicis te occupatam esse credidi, atque ita deterritam, ut de his rebus cogitare non possis. Sed quæ Deo propositio vos et litteris et relatione vestrorum ex sententia agere ac valere cognovi, salutatione prælata, pictorem, quamlibet hic esset occupatus, cum discipulo destinavi; quia malni meæ detrahere necessitati, unde vestræ satisfacerem petitioni. Sed quia et propositum vestrum et nostrum poscit officium, his venerationem vestram paucis monere præsumpsi, ut opere illius ad agendam pœnitentiam, et nova novi hominis vestimenta sumenda capias exemplum, quo facilius in te Adam vetustus interest, et vivificator exurgat; quemadmodum ille parietes variis colorum fucis multimoda arte depingit, ita vos animam vestram, quæ est templum Dei, diversis virtutum generibus excolatis, ut vere de spiritali domo vestra spiritaliter cum propheta dicere possitis: *Domine, dilexi decorem habitationis tuæ, et locum habitationis gloriæ tuæ* (Psal. xxv, 8; Act. vii, 48). Quia secundum ipsius Domini nostri sententiam, *Non in manu factis habitat Deus* (Act. xvii, 24), nec in tabernaculis viri beneplacitum ei; sed beneplacitum est ei super timentes se, et in eo qui sperat in misericordia. Et ipse iterum nos per prophetam docere dignatur: *Cælum mihi thronus est, terra autem scabellum pedum meorum: quam mihi sedem ædificabitis, aut quis erit locus requietionis meæ, nonne hæc omnia fecit manus mea? aut super quem alium respiciam, nisi super humilem, et quietum, et trementem sermones meos* (Isai. lxvi, 1). Et ipse in Evangelio Dominus clamat: *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos* (Matth. xi, 28), et reliqua quæ sequuntur. Et ideo, in Christo Domino carissima soror ac filia, pristinae conversationis ambitione deposita, humilitatem debes cordis induere, misericordiam indigentibus fenerare, castitatem non solum corporis, sed animæ procurare;

^a Fuerunt presbyteri dioceseos Lemovicensis, qui cum Ruricio eorum episcopo lites prius habuerunt. BASS.

^b Forte subdiaconem Continuum.

^c Hoc est alia.

^d Vox mendosa; forte insequilla.

^e De ea superius epist. I, lib. I.

^f Forte res fecit.

quod adjuvante Domino ut acquirere valeas pariter et custodire, jejunandum est sæpius, et semper orandum, quia Adam paradisi et custos delegatur et colonus (*Gen. ii, 15*), scilicet ut haberet operandi materiam libertas arbitrii et quod orationum obtinisset industria, parcitatis abstinentia custodiret. Sed quoniam neglexit sibi servare jejunium, per concupiscentiam vetitam amisit et vitam et immortalitatem. Sub ^a Hierobabel muros Hierusalem reversi ad captivitatem reparabant, cum eis esse contra alienigenas pro eorumdem murorum restauratione certamen, operabantur dextra, et sinistra pugnabant (*II Esdræ iv, 17*): scilicet scutum fidei læva contra adversarios prætententes, et dextra bonorum operum tanquam lapidum compositorum mœnia construentes, sed et ipsi viri qui ædificabant cum prophetis suis, super lumbos cincti operabantur, quod et Dominus in Evangelio observare nos præcipit dicens: *Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ vestræ ardentes* (*Luc. xii, 35*): præcinctus est lumbis, cujus caro castitati militat, et non libidini; et mens illius tanquam ardens lucerna præfulget, quam præceptis suis Christus accendit. Quia hæc omnia secundum Apostolum in figura nostri facta sunt (*I Cor. x, 6*); scire nos convenit, quod quandiu sæculi actibus fuimus occupati, tanquam Babylonii et regi eorum captivi a Judæa producti in hostium regione servivimus, unde per pœnitentiam ad patriam, hoc est, ad cœlestem Hierusalem matrem omnium fidelium revertentes, debemus omni virtutum genere reparare collapsa, sarcire discissa, delere præterita, cavere præsentia, parare ventura; ut per benignitatem Domini a pristina peccatorum captivitate distracti, non Babyloniorum regi, sed Regi cœlorum Christo in Hierusalem, quæque congregationi sanctorum ædificatur civitas, serviamus. Et idcirco faciem nostram debemus, magis lacrymis rigare, quam lavacris, ut dicere cum propheta possimus: *Quia cinerem sicut panem manducabam, et potum meum cum fletu miscebam* (*Psal. ci, 10*). Debemus corpus nostrum indefessis vigiliis et continuis edomare jejuniis, ut verum exercentes inter animam carnemque iudicium, non caro dominetur spiritui, sed spiritui caro victa deserviat. Cujus rei exemplum nobis Dominus, dum per angelum ad Agar Saræ ancillam loquitur, dedit, quæ dominam suam deserere malperat quam audere, dicens ei: *Revertere et esto subdita dominæ tuæ* (*Gen. xvi, 9*). Ut his laboribus omnibus et bonis operibus dedita possis esse et conversatione perfecta, et confessione devota, et in regno patris tui illius de quo Dominus in Evangelio dicit: *Nolite vobis vocare patrem super terram, unus enim est pater vester* (*Matth. xxiii, 9*); secundum nomen tuum in illa beatorum turba vera splendere Ceraunia, et vocabuli tui auctor existere: de quo splendore operum Dominus dicit: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et magnificent, non vos,*

^a Zorobabel.

sed *Patrem vestrum, qui in cœlis est* (*Matth. v, 16*). Cujus est et ut detur, et omne quod datur. Quia juxta Apostolum: *Omne datum bonum a sursum de Patre luminum descendit, a quo et voluntas tribuitur, et præstatur effectus. Quia pœnitentia non nomine tantum obtinenda, sed actu est exsequenda. Pœnitentia non est nomen otiosum, quæ ex qualitate operis possidet laboriosa vocabulum. Non enim potest pœnitens dici, qui pœnitenda committit, sed ille qui præterita peccata vel maculas humilitate cordis, subjectione corporis, bonorum operum sedulitate, assiduitate orationum, continuatione gemituum, pectoris contusione, lacrymarum profusione detegit [detergit]; ut possit dicere cum propheta: *Ne memineras iniquitates nostras antiquas* (*Psal. lxxviii, 8*), utique non quotidianas. Et illud: *Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum* (*Psal. vi, 7*). Et: *Lacrymis meis stratum meum rigabo* (*Ibid.*). Et iterum: *Rugiebam a gemitu cordis mei* (*Psal. xxxviii, 9*). Et iterum: *Quoniam iniquitates meas ego pronuntio et cogitabo pro peccato meo* (*Ibid.*, 19). Sint ideo hic crimina nostra ante nos, et contra nos, ut in die iudicii esse non possint, et illud etiam hic positi cum fiducia dicere mereamur: *Delictum meum ego cognosco, et injustitias meas non operui* (*Psal. xxxi, 5*). Dixi, pronuntiabo adversus me et injustitias meas Domino, et tu remisisti impietatem cordis mei. Certum est quod in quantum tibi de priori conversatione displicueris, in tantum Domino placebis, et in quantum tibi placueris, illi sine dubio displicebis, qui dicit: *Quoniam dissipat ossa hominum sibi placentium* (*Psal. cxl, 7*). Et ideo tanquam severissimi cnsores culpas nostras in nos ipsi districtius vindicemus, et ipsi nobis per diversos corporis cruciatus tortores quodammodo existamus et iudices; et in illo justæ examinationis tempore non habeat in nos Regis sententia, quod damnet, quos jam hic castigationis vitæ disciplina correxerit, quia justus et misericors iudex bis non iudicat in idipsum, hoc est, ei se exhibet mitem, quem invenerit hic esse præ peccatorum satisfactione crudelem; illi benignum, quem in hac vita cognoverit sibi fuisse districtum; secundum illud evangelicum: *Qui perdidit animam propter me, inveniet eam* (*Matth. x, 38*). Vel illud: *Beati qui nunc lugetis, quia ridebitis* (*Luc. vi, 21*). Breve est enim omne quod in hoc mundo agitur, sive bonum, sive malum, sicut experimentis Dominus aut promisit aut voluit jam probari. Et idcirco ad sustinendas pro Dei amore pressuras constantes esse debemus. Quia si ad vesperum demorabitur fletus, et ad matutinum lætitia subsequitur (*Psal. xxix, 6*). Itaque nunc seramus in lacrymis, quod tunc metemus in gaudiis (*Psal. cxxv, 6*). Hæc pauca ad confortandam fidem vestram pro exhortationis solatio dicta sufficiunt, quæ licet ipse non faciam, tamen ut et vos agatis exhortor. Scio enim exhortationi positam esse mercedem; quia legimus:*

Flere cum flentibus (Rom. xii, 15). Et ne forte tu in A
 iudicio diceres : *Quæsiui qui simul mecum contrista-*
retur, et non fuit, et consolantes me, et non inveni
(Psal. lxxviii, 21). Perfectiora vero atque maiora in
 Scripturis divinis, unde ista decerpta sunt, instru-
 menta perquire, si vis aut cœpta perficere, aut ad
 pollicita pervenire. Dabit tibi laliter quærenti Domi-
 nus scientiam pariter et virtutem, ut et lecta intelli-
 gas, et intellecta custodias. Nam pater orphanorum
 et arbiter viduarum cum te de se tantum sperare
 compererit, et pupillis tuis tribuet paterna pietate
 præsidium, et te remuneratione iudicis perducet ad
 præmium.

EPIST. XV.

Domino sancto et apostolico ac mihi præ cæteris in
Christo Domino cultu affectuque peculiarius exco-
lendo patrono et papæ * Æonio episcopo Ruricius
episcopus.

Ante paucum tempus litteras vestræ sanctitatis
 accepi, quibus etiam de inofficiositate tanti habuistis
 affectuosius commonere, dicentis : Nihil caritate
 præstantius. Quod ego valde verum esse confirmo,
 et secundum Apostolum, illam caritatem dico esse
 perfectam et sublimem, quæ de corde puro, et con-
 scientia bona, et fide non ficta procedit (I Tim. i, 5),
 quæ, juxta eundem Apostolum, *patiens est, benigna*
est, quæ non inflatur, non æmular, non quærit
quæ sua sunt, non gaudet super iniquitate, congaudet
autem veritati, omnia credit, omnia sperat (I Cor.
 xiii, 4 seq.). Et inde est, quod nunquam cadet.
 Patiens est, quia contra tentationes sæculi vel pro-
 cellas in Deum defixa perstat immobilis; benigna
 est, quia proximorum profectibus delectatur; non
 inflatur, quia non superbit humili; non æmular, quia
 invidere nescit æquali; non quærit quæ sua
 sunt, dum juxta Domini sententiam sibi etiam mini-
 mos anteponit, et aliorum commoda suis mercatur
 incommodis; non gaudet super iniquitate, quia læ-
 tari nisi fratrum prosperitate non novit; congaudet
 autem veritati, quia amicis sincera, non fucata dile-
 ctione veneratur, nec falsa adulatione subsannat,
 sed vero honore concelebrat. Omnia credit, quia in
 divinis mandatis promissisque confidit, et ideo omnia
 speravit, quia pro minimis magna, pro caducis
 perpetua, pro temporalibus æterna sibi retribuenda
 non ambigit. Nunquam cadit; quia humilitas habere
 non potest casum, cum habeat semper ascensum,
 et cum jugiter excelsa meditetur, habitare tamen
 in sublimibus non præsumit; cum conversatio ejus
 habeatur in cœlis, ipsa tamen videtur adhærere ter-
 renis; excelsa opera mente dejecta habens, unde
 gloriatur in Domino, nec tamen extollitur in sæculo.
 Hæc quia jussisti scribere, non pro eruditione nostra,
 sed pro dignatione vestra, præsumpsi. Vestrum vero
 est nos edocere verbis, et ad hanc eandem caritatem
 provocare semper exemplis. Quia dilectio, quæ ante
 cognitionem mutuo inter absentes epistolario in-

choata sermone semper et fota est, debet augeri
 corporali visione, non minuui, et crescere intuitu,
 quæ cœpit affatu.

EPIST. XVI.

Domino sublimi semperque magnifico fratri Turencio
Ruricius episcopus.

Exigit solliciti cordis affectus, ut imperitioris
 promatur affatus: nec erubescit rusticitatis oppro-
 brium, dummodo imp'eat caritatis imperium. Sicut
 sanctus apostolus dicit: *Perfecta caritas foras mittit*
timorem (I Joan. iv, 18). Quia longe melius est
 proximum diligere sincere quam prædicare perfecte.
 Siquidem multo plures inventuntur in mundo elo-
 quentiæ lepore præditi quam dilectionis vigore per-
 fecti. Quia sicut quod bonum est rarum est, ita ar-
 duum quod æternum. Proclivis namque, juxta Do-
 mini sententiam, et tuta via est quæ præcipitat in
 gebennam; arctior vero et difficilior quæ sublimat
 ad gloriam. Quæ causa? nisi quia illa multi gradiuntur,
 hac pauci; et ideo imminente jam præsentis ævi
 termino, et senii die usquequaque vicino, sicut nos
 etiam docet casaries detonsa, vel convenit, ne in ve-
 teribus annis juvenilia facta meditemur, atque in
 confecto corpore, et corde decrepito adolescentiæ
 regnet cupido, de qua iudicii tempore in illo tremendo
 æternæ dispensationis examine, quando ille omnium
 mortalium testis et iudex non solum merita ponde-
 raturus et facta, verum etiam verba est discussurus
 et vota, juxta pollicitationem suam, aquæ frigidæ
 præbitioni daturus est præmium (Math. x, 41), aliis
 de otiosi verbi levitate supplicium; reos nos etsi non
 de perpetrati facinoris voluptate, saltem de concu-
 piscentiæ voluntate constituat. Quia *qui viderit mu-*
lierem ad concupiscendum, jam mœchatus est eam in
corde suo (Math. v, 28). Quod et de rebus omnibus
 aliis similiter observare nos convenit, ut singulis
 appetentiæ partibus imbecillis hujus corporis ampu-
 tatis talibus membris, sic debiles, et tamen integri,
 potius introeamus in regnum, quam salvi, et tamen
 perdit, in æternum projiciamur incendium. His om-
 nibus salubriter pertractatis et rite perspectis, dum
 tribuuntur induciæ, declinemus a malo, et bonum
 incesanter operemur (Gal. vi, 10); obliviscamur
 præterita, contemnamus præsentia, futura cupiamus,
 obliviscamur in factis, recordemur in conscientiis, ut
 omne peccatum nobis moriatur in vita, vivat in pœ-
 nitentiâ: nunc seminemus in fletu, quod postmodum
 metamus in gaudio. Quia tempus hujus vitæ tempus
 est operis, dies vero retributionis tempus est messis,
 quando sine dubio hoc unicuique apparebit in ger-
 mine, quod nunc spargit in semine. Sicut ait quidam
 sanctorum: *Respondeat mihi cras justitia mea* (Gen.
 xxx, 33). Cras utique diem resurrectionis appellans.
 Hæc vos, fratres optimi, non pontificali auctoritate,
 sed fraterna pietate fidenter scribere unanimi
 vestræ, caritate dictante, præsumpsimus, qui ut vo-
 bis vel circa vos non dictatoris ingenium, sed ger-

* Episcopus fuit Arelatensis de quo epist. 8. Basv.

mani probaremus affectum. Salutem itaque dicens, **A** rogo, sicut promittere dignati estis, librum nobis S. Augustini de *Civitate Dei* per portitorem harum sine dilatione mittatis. Cujus dum nos lectione ædificatis in terris, vobis ejusdem civitatis habitacula præparetis in cœlis, ad quam tamen aliter pervenire non possumus, nisi caritatis gradibus conscendamus. Quia ipsa est eminentior via, quæ vos et in hac positos sociat Deo, et de posita perducit ad Deum. De qua etiam propheta testatur: *Ambulant de virtute in virtutem; videbitur Deus deorum in Sion* (*Psal. lxxxiii, 8*). Quamobrem hic collyrio bonorum operum oculos cordis acuamus, ut illic Deum videre possimus. Quia secundum Evangelium, *Beati mundo corde, quoniam Deum videbunt* (*Matth. v, 8*). Ac proinde oportet hic interioris hominis præparetur intuitus, ut illic non **B** hebetentur obtutus.

EPIST. XVII.

Domino sancto ac beatissimo et mihi peculiari cultu affectuque specialiter excolendo papæ^a Sedato episcopo Ruricius episcopus.

Culpatis me sæpius, et crebrius imputatis, quod individuae mihi in Christo Domini beatitudini vestrae hucusque non scripserim. Utinam sic esset facultas faciendi, sicut est voluntas scribendi, et caritas, quæ corde concipitur, ore promatur. Sed ubi deest effusus, silet affectus, et intra latebras pectoris contenta est sui conscientia, se non esse in dilectione culpabilem, etiam in officiorum redhibitione se non cernit æqualem. Quia confidit, quod sicut ipsa amorem fratris in se sui conjectione persentiat, ita et diligens frater eum similiter possit ex sua dilectione cognoscere. Quia nulla re melius aliorum cordium secreta, quam arcanorum nostrorum contemplatione metimur. Tantum enim nos caritate diligimus. Parui itaque petitioni vestrae, parui jussioni, ut qualibuscumque sermonibus contexta vobis scripta transmitterem; quæ vos, si nos simpliciter, ut confido, diligitis, aut confestim delebitis, ne quod vobis cordi est, aliis incipiat esse despectui; quia non æquali judicio amor audit, et odium: aut certe vobis tantum relegenda servabitur, ut quoties in vobis videndi nos caritatis ignis exarsit, desiderium vestrum eorum colloquio temperetis. Quin etiam ut amoris nostri circa vos sinceritatem plenius nosceretis, injuriam inferre præsumpsimus. Quia certi sumus quod non tam diserta cupiunt audire, quam fortia; non tam voluptuosa, quam vera. Quapropter credimus quod pietati vestrae nec longitudo paginae nostræ afferat satietatem, nec rusticus sermo fastidium; scientes quod quanto nos amplius ruminaveritis, tanto esuriatis ardentius.

^a Fuit ille Nemausensis episcopus, ad quem sæpius scripsit Ruricius. *Basn.*

^b Alias, *recurre.*

^c Fuere plures Rustici eo tempore. Annalium Massiliensium scriptor Rusticum sibi fluxit Massiliensem episcopum, qui fuit forsitan Narbonæ, Narbonensis autem secundas in his Galliarum provinciis, post episcopum Arelatensem, partes tenebat. Est illius

EPIST. XVIII.

Sancto Ruricius ciliens patrono.

*Sedato, monitis parens paternis,
Grates concinit, et referri salutem.
Quem blandis precibus rogat, timendo,
Ne fors displiceat levis camæna,
Tanti judicio minor magistri.
Hoc tu luminibus libens^b reversa,
Hoc sanctis manibus frequens revolve,
Hoc tu dum relegis, mei memento,
Me semper recolat, canatque lingua,
Et mens me teneat, sopor retentet,
Me semper recinat tuum labellum.
Hos tu visceribus piis reconde.
Hos lecto residens, viamque carpens,
Hos inter calices, foro recumbens,
Et parcas epulas cibosque dulces,
Antro pectoris et medulla cordis
Inclusos recita, canente mente,
Sic nos et mutuos videre vultus,
Et vivis tribuat referre verbis,
Quæ nunc intima pectoris fatigant,
Largitor Deus omnium bonorum,
Christus cum Patre sempiterno regnans
Sancto Spiritui dignantes hymnos.
*Finiant versus.**

EPIST. XIX.

Domino individuo semperque magnifico filio^c Rustico Ruricius episcopus.

Inquietudinem mihi ab aliis, et vobis a me facit amicitia communis. Quia qui me apud vos, non dico multum, sed omnia posse confidunt, ad ecclesiolam nostram pro sua securitate confugiunt. Quorum non possum non et condolere gemitibus, et precibus obedire, ut pro ipsorum quidem reatu, sed et pro vestro pariter profectu, potestati vestrae attentius supplicem. Nec mireris quod dixi illorum reatum ad vestrum pertinere profectum. Siquidem illorum indulgentia vestra sit venia. Sicut et inopium indigentia, largientium esse noscitur copia. Hoc enim nobis retribuetur in judicio, quod præstiterimus in sæculo; dicente ipso Domino: *Dimittite, et dimittetur vobis, date et dabitur vobis* (*Luc. vi, 38*). Et iterum: *Si dimiseritis hominibus, et Pater vester dimittet vobis peccata vestra* (*Matth. vi, 14*). Unde evidenter agnoscimus Deum nostrum sententiam suam in nostra posuisse censura: qui precum nostrarum misericors et justus auditor potestati suæ de nostra lenitate præscripsit; ut in eos quodammodo non haberet jus severitatis, quæ hic avidos non perpexerit ultionis. Quia quod ipse est, hoc et nos esse desiderat. Misericors est; misericordes quærit dicens: *Estote perfecti, sicut et Pater vester perfectus est* (*Matth. v, 48*). Quotidie veniam peccantibus et supplicantibus tribuit; ideo et indulgentiam a peccatoribus poscit. Unde et oratione dominica ipsius dicimus doctrina: *Dimitte nobis debita*

Narbonensis episcopi ad Eucherium, epistola a *Sirmundo* edita. Sed is, qui jam episcopus ab anno 450 obierat procul dubio, cum scriberet Ruricius, episcopus non nisi an. 470. Fuit alter Ruricius, vir illustris Burdigalensis, quem solo nomine Rusticum appellat Sidonius: *Solo nomine Rusticum video*. Hic fuit ad quem scripsit Ruricius epistolas 19 et 53 hujus libri. *Basn.*

nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (*Matth.* VI, 12). Quibus verbis durissimis nos vinculis illigamus, nisi quod pollicemur implemus: qui et per prophetam sic dicit: *Homo homini tenet iram, et a Domino querit medelam* (*Eccli.* xxviii, 3). Quapropter pro Baxone, qui ad ecclesiam^a usercæ confugit, intercessor accedo; sperans ut primum pro Dei timore, deinde pro nostra intercessione ipsi parcere digneris. Cujus absolute et in nobis tollere confusionem, et vobis potestis comparare mercedem.

EPIST. XX.

^a *Ruricius episcopus Capilluto filio salutem.*

Ingrata mihi est frequentior ægritudo vestra; quæ mihi etiam videtur esse commonitio divina, qua mavult Dominus noster pro sua pietate largissima peccatores castigare quam perdere; ut quos annorum suorum a-tas longæva non^b convenit, vel convinct infirmitas, ut deponant sæculi byssum, et sumant Ecclesiæ vestimentum, quod est cilicium, contritionis indicium. *Quia cor contritum et humiliatum Deus non spernit* (*Ps.* L, 19). Ille enim vadit ad cælum, qui se collidit ad solum. *Quia qui se exultat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur* (*Matth.* xxiii, 12). Unde et dicit pœnitens ille perfectus: *Adhæsit pavimento anima mea, Domine, vivifica me secundum verbum tuum* (*Ps.* cxviii, 25). Quid est, secundum verbum tuum, nisi secundum promissionem tuam? quod qui coram te peccata sua deflerit, compunctus in mundo, tu eum perducis in regno, ubi possit deinceps cantare securus: *Audivit Dominus, et misertus est mihi: Dominus factus est adjutor meus. Convertisti planctum meum in gaudium mihi: conscidisti saccum meum, et præcinzisti me lætitia* (*Psal.* xxix, 12). Unde suadeo pietati vestræ, ut quod cogitastis, celerius, Deo adjuvante, faciatis. Quia mors non tardat, ipso Domino dicente: *Ne tarderis converti ad Deum, nec differas de die in diem* (*Eccli.* v, 8). Subito enim venit ira ejus et in tempore vindictæ disperdet te. Ideoque dum tempus habemus, convertamur ad Dominum, ut non cum hoc mundo damnemur. Quia sine dubio illi misericors Deus suum præstat auxilium, quem circa præcepta sua cernit attentum.

EPIST. XXI.

Ruricius episcopus Eufrosio^c episcopo.

Gratias ago sincerissimæ in Christo Domino germanitati vestræ, quod perlato tædio ad vos nostro, confesum nos litteris vestris visitare tanti habuistis; qui dum infirmitatis nostræ sollicitudinem geritis, sanitatem vestri pectoris approbatis. Quia sicut ipsi melius nostis, *Finis præcepti est caritas de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta* (*I Tim.* I, 5). Et qui visitat infirmum in dilectione firmatur. Unde peculiari spero, ut quem requiritis affatibus, orationibus adjuvetis. Redeuntibus itaque gerulis litte-

^a Forte *Ecclesiæ viscera* vel *uterum*, — Nisi malis legere *Userchæ*, nomen geographicum. Edit.

^b Forte *convincit* vel *correxit*.

^c Fuit ille Arvernorum episcopus duodecimus,

rarum reddo mutuum sospitationis officium et sicut ad vos rumor pervenit, sufficienter me secundum miserationem divinam, non secundum merita mea tribulatum esse significo. Quia ipse qui cibatur lacrymis in minima mensura (*Psal.* lxxix, 6), castigationi, juxta pietatem suam, pro imbecillitate nostra, modum statuit, ne infirmitas nostra in manus suæ correptione defecerit. Ideoque propitia miseratione sua jam commodiorem esse me nuntio; consolationem vobis vestri mœroris pagina deferente transmittens, ut qui estis laboribus nostris pro caritate compatiens, sitis lætitiæ in Dei nomine de recepta incomlitate participes, ipsius lectione dispono. Ora pro me.

EPIST. XXII.

B Domino devinctissimo semperque magnifico Vero Ruricius episcopus.

Relectis litteris pietatis vestræ, Deo gratias egi, quod vos prius revaluisse, quam infirmatos esse earum relatione cognovi. Quod vobis tam frequenter accidere, propitio potius Deo quam offenso, confido. *Quia quem diligit Dominus corripit* (*Prov.* iii, 12). Castigat autem omnem filium quem recipit (*Hebr.* xii, 6). In divina itaque vos disciplina susceptos sedula admonitio et mitis ostendit. Quia paterna elementia mavult per multimoda incommoda negligentem corrigere filium, quam punire peccantem; mavult nutantem ac dubium ad servitium suum habentis piæ moderationis atrahere, quam errabundum et per sæculi præcipitia lapsantem acriter verberare coercere.

C Ipse est enim indulgentissimus paterfamilias, qui animam suam ponit pro ovibus suis. Ipse est bonus pater, qui ovem perditam ad causas dominicas mavult propriis humeris reportare sollicitus, quam stimulis urgentibus revocare districtos. Ipse est pater pius, qui male prodigo filio, et præceptæ substantiæ deoctori, ad se vel sero redeunti non solum crimina anteriora non imputat, verum etiam præmia amissa multiplicat, dum ulnis fovet, oculis permulcet, muneribus ditat, doctrina confirmat, non tantum ad ejus indignatus abscessum, quantum lætatus ad reditum (*Luc.* xv). Ipse enim horum omnium nominum in se effectus affectusque suscepit, ut sicut dicit Apostolus, multifarie multisque modis (*Hebr.* I, 1) nos erudiret verbis, instrueret disciplinis, provocaret beneficiis, informaret exemplis, reconciliaret prece, redimeret passione, vivificaret morte, immortalitate donaret, justificaret resurrectione, ascensione portaret. Et reconciliatos per sanguinem suum, in eam, a qua excideramus, Patris gratiam reformaret. *Ipse enim est apud Patrem propitiatio nostra* (*Joan.* II, 2), sine cessatione suggerens pietati suæ: *Pater, non solum pro his rogo, sed pro his qui credituri sunt in me per verbum illorum* (*Joan.* xvii, 9). *Pater, volo, ubi ego sum, et ipsi sint mecum* (*Ibid.* 24). *Pater,*

Aprunculi successor. Divionensem sedem jam ante occupaverat, ibique Quintianum Gothorum insidias fugientem humaniter recepit. Ei in episcopatu Arvernorum successit Apollinaris Sidonii filius. BASN.

ignosce illis, nesciunt enim quid faciunt (Luc. xxiii, 34). A Ipse nobis quotidie per apostolum suum clamat: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt; qui enim diligit mundum, non est caritas Patris in eo. Quia omne quod in mundo est, concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, et superbia vitæ humanæ, quæ non est de Patre, sed de mundo est. Et mundus transiit, et concupiscentia ejus. Qui autem fecerit voluntatem Dei, manet in æternum, sicut et Deus manet in æternum (1 Joan. ii, 16 seq.).* Ipse in Evangelio blanditiis invitât, muneribus provocat, adhortatione sollicitat, dicens: *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis (Matth. xi, 28), et reliqua.* Ut quasi jugum salutaribus subdentes colla præceptis, salutari suo libertatis et misericordiæ currui subjungamur, et ideo auderemus revocantem sequi, audire clamantem, blandientem modo non spernere; ne sentiamus postmodum judicantem: quo judicio? Sicut ipse in Evangelio præmonere et docere dignatus est: *Cum in majestatis suæ sede consideret (Matth. xix, 28),* quando non solum merita ponderaturus et facta, verum etiam verba est discussurus et vota. Quem hic nunc viderit salutaria sua præcepta negligere, et admonitiones suas saluberrimas superba mente contemnere, non solum cum stultis a janua regni cælestis excludet (*Matth. xxv, 3*), verum etiam partem ipsius cum infidelibus deputabit; ut cum quibus habet in sæculo societatem, cum iisdem in æternum habeat portionem (*Luc. xii, 46*).

EPIST. XXIII.

Filio Constantio a Ruricius episcopus.

Quamlibet Baccho, symphoniis, et diversis musicis, nec non etiam et puellarum choris te deditum esse cognoverim, tamen quia bonum est ab his, dum pervalde ferret adolescentia, aliquoties respirare, et magis Domino vacare, quam Libero, parentibus quoque operam dare, quam cantibus; moneo ut crastino, quod erit quarta feria, Brivæ temporius tamen, quod te facturum minime credo, mihi jejunos occurras.

a Constantium, quem ut sæculo nimis deditum increpat hic Ruricius, quique magis Libero vacabat quam Domino, nec diebus festis jejunos aderat templo, laudavit sæpius Sidonius. Fuit vir singularis ingenii, quique eloquentia sua Romanis partibus multum profuit. Fuit eminens poeta sacræ litteraturæ studiosus, erat autem Lugdunensis presbyter maleque episcopus dicitur ab Isidoro. Vitam S. Germani scripsit eleganti stylo. Est altera ad eum Ruricii epistola numero 42. Basx.

b Videtur esse scripta ad eundem Constantium.

c Forte Janum.

d Forte portioni vel personæ.

e Forte quibus.

f Apollinaris fuit filius celeberrimi Arvernorum episcopi filius. Hunc laudavit Ruricius tanquam patris vestigiis inhærentem: *Cujus vos esse filios, non solum generositate prospiciat, verum etiam et eloquentiæ flore, et omni virtutum genere comprobatis.* Laudaverat filium pater; nos tamen natum degenerem mox sumus prolaturi. Victorium ducem in Italiam secutus, eo oc-

b EPIST. XXIV.

Aliud mihi, Deo teste promiseras, quod ipsum deberes colere, non e Januum; cujus criminis etiam me vis esse consortem, ut ego ad hunc errorem colendum delicias subministrarem, et oleum incendio superfundam. Quod neutro nostrum noveris expedire. Sed dicis fortasse, Pollicitus es. Quo ore a me promissa perquiris, cum tu sacramenta violaveris? Unde dabis veniam meæ promissioni, quandiu te huic servire cognovero d parsioni. Ne confirmare videamur pactum, cujus reprehendimus faciem; et simul scandalo, e cujus esse debemus exemplo.

EPIST. XXV.

Ruricius Apollinari suo salutem t.

Quia nostri curam semper gerere pro mutua caritate dignamini, indico sollicitæ pietati et piæ sollicitudini vestræ, nos non parvum quidem, sed, Deo propitio, voluptuosum, a vobis reversum, sumpsisse negotium, quod nobis plurimum prodesse possit, si aut intentionem intellectus, aut intellectum sequeretur ingenium. Sine causa enim solis ortum cæcus expectat. Ille quidem videntibus semper exoritur; non cernentibus vero jubar ipsius, quasi nubibus semper operitur. f Sollium enim nostrum domum patremque communem, quem transcribendum sublimitati vestræ dedisse me dixeram, legendum recepi. Cujus lectio sicut mihi antiquum restaurat affectum, ita præ obscuritate dictorum non accendit ingenium. Quamlibet ipsum post tam longi temporis spatium caritatis igniculum scintillis suis inter oblivionis favillas utcuque relucens, nonnunquam et suspiriosis fleibus excitemus, et interdum dulcibus nobis fletibus irrigemus; quo tamen illo imbre perfusus quanto magis incenditur, tanto magis incenditur; quia per lacrymarum copiam desideriorum atque affectuum crescit flamma, non deficit. Hunc ergo, si Dominus piæ definitioni vestræ tribuet, ut fautor, effectum, vobis præsentibus percensere festino et effici dicipulus de magistro. Quia non me pudet etiam in hac ætate, nec piget discipuli arripere industriam, dummodo affecta ætate artis consequar disciplinam.

ciso, apud Mediolanum relegatus est: rediit Arvernam profugus. Deinde Vocladensi prælio adfuit, ibi ipsum cum maximo Arvernorum populo corruisse D asserit Savaro. Sed iterum evasit Apollinaris. Placidinam habuit uxorem: illa vero cum sedem Arvernorum obita Eufrasii vacare audiret, electum qua Quintianum, ipsum adiit supplicans ut Apollinaris episcopatu Arvernorum gauderet. Cessit precibus Placidinæ Quintianus. Apollinaris vero oblati regi muneribus in episcopatu successit, quo abuteus quatuor mensibus migravit ad sæculum. Vixit igitur Apollinaris post Vocladense prælium, contra quam asserit Savaro. Fuitque filius degener qui oblati regi muneribus sedem a parente occupatam tenuit, eaque abusus est. Filium habuit Arcadium, cujus ingavia Arvernia fuit devastata. Mater Placidina et soror patris Alcima comprehensæ apud Cadurcum urbem, rubeus ablatis exsilio sunt condemnatæ, ipse vero Arcadius, celeris auctor, Bituriges petiit (*Greg. Tur., l. iii, c. 42*). Sic degeneres heroum filii. Basx.

g Sidonium intelligit, quem Solium alii vocant.

Prius enim quilibet debet discere quam docere. Quia prae-propere doctoris usurpat supercilium, nisi discipuli susceperit ante famulatum. Quid enim justius quam ut ipse sis paterni interpretis eloquii, qui universa quae ille conscripsit, non tam de codicis membrana, quam de cordis potes pagina proferre? Cujus vos esse filios non solum generositate prosapiae, verum etiam et eloquentiae flore, et omni virtutum genere comprobatis: quae bona vobis non tam doctrina contulit, quam natura. Quia rivus de fonte prorumpens licet fluendo proficiat, et plenitudinem currando conquirat, auctori tamen unde sumit vocabulum, debet et meritum. Quem si divina clementia usque ad hoc tempus superesse voluisset, sicut jam tum de vestra imitatione laetabatur, ita nunc de perfectione ganderet; cum spem ad rem cerneris pervenisse; nec sibi invideret aequalem, quem optaverat esse meliorem.

EPIST. XXVI.

Quamlibet per diaconem Justum non meruerim litteras benigni pectoris et facundioris accipere, quibus et erudiretur ingenium, et desiderium pascere. Ego tamen, qui malo affectuosus rusticus, quam urbanus impius judicari, scribendi opportunitatem mihi perire non passus sum; utpote qui mihi nollem, non dicam occasionem scribendi, sed nec videndi vos, unius saltem horae spatium deperire. Ideoque salve plurimum dico, et rogo ut sine communi detrimento, et utriusque compendio, nos semper, opportunitate porrecta, litteris vestris illustrare dignemini. Quia quod nobis in affectu impenditis, non expenditis; quod tribuitis, non amittitis; et quod nobis in charta transmittitis, vobiscum in corde retinetis.

EPIST. XXVII.

Ruricius Ommacio suo salutem.

Sic a pietate vestra discessi, quod a vobis penitus non recessi. In eadem vos parte hominis interioris exhibui, in qua vobis remansi. Scio quia ibidem remansi, unde me nec insidiator antiquus potuit, neque recens consiliator [conciator] excludere. Unde etiam sententia illius vos sapientissimi Salomonis admo-neo: *Fili, ne derelinquas amicum antiquum, novus enim non erit similis illi. Vinum novum amicus novus; reterascet, et cum suavitate bibes illud (Ecl. ix, 14).* Et ideo nos veterascamus in amicitia, et de die in diem affectibus innovemur. Quod si amicus relinquendus non est, quanto magis pater, qui erudit, qui nutrit, qui adjuvante Domino ad sacerdotium usque perduxit: cui fortasse etiam juxta divinam misericordiam lucis istius debetur usura! Sed haec ego beatitudini tuae scribo, non quasi aliquid imputans, aut exprobrans, sed ut filio carissimo, quem sine ullo nervo cupio in hoc mundo impietatis incedere, et purum atque immaculatum in illo die iudicii co-

ram Deo, et angelis ejus, ac congregatione carnis totius apparere. Saluto itaque unanimitatem tuam, et rogo ut pro me orare digneris, simulque cum opportunum vobis fuerit, nos tanti habeatis visitare. Vale.

EPIST. XXVIII.

Ruricius Eufrasio a suo salutem.

Miror sanctitatem vestram post tantorum et talium virorum judicia potius quam rescripta incitiae meae quassisse sententiam. Quod vos magis pro necessitudine quam necessitate fecisse conjicio; ne ejus tanti habeatis praecipuum in animo tenere cultum, videre-mini in negotio praetermississe consensus. Unde gratias ago individuae mihi in Christo germanitati vestrae, quod ita de nobis praesumere et judicare dignamini, ut nihil habeamus aut in caritatis simplicitate subdolum, aut in veritatis puritate fucatum. Reddo itaque debitum unanimitatis officium, et de causa qua mihi scribere dignati estis, idem me quod et fratres nostros sentire significo. Sed quid facto opus sit, vel quid mihi potissimum fieri debere videatur, per diaconem vestrum verbo fideliter intimavi, quia.... m. fuit litteris indicare. Ora pro me.

EPIST. XXIX.

Ruricius Eracliano suo salutem.

Qui se reum de officio esse cognoscit, prius supplicare debet quam audeat salutare. Quia sicut importune occurritur imputanti, ita opportune remittitur contenti. Et ideo nos nostram in palam produximus noxam, ut facilius pervenire possimus ad veniam. Quia non relinquatur locus imputationi, cum aditus patuerit deploranti, secundum illam sententiam: Dic tu prior iniquitates tuas, ut justificeris. Non enim praevalebit accusantis invidia, ubi humilitas praecesserit supplicantis. Quamobrem nos si jam excusando diluimus culpam, veniamus ad causam. Salutem ergo tantam dicimus pietati vestrae, quantum potest affectus intelligere, et non potest sermo proferre; quantum sentire possumus, et non valeamus exponere; quantum potest interioris mens desiderio calefacta concipere, et non potest lingua exterioris asserere. Unde gratias agentes ipsius caritatis auctori, qui eam in cordibus vestris est dignatus inserere, oremus ut praecipuum sua largitatio munus in nobis custodire semper, et jugiter dignetur augere. Quia juxta Apostolum ipsa est eminentior via quae ducit ad vitam. Quod superest, specialiter quaeso, ut communi patrono nobis quotidie supplicetis. Quia, sicut legitis, multum valet oratio justae assiduae. Et sicut ipse Dominus noster in Evangelio dicit de illo qui tres panes ab amico suo noctis tempore, importune quidem, sed salubriter, quod improbitati praestitum fuerit insistentis, quod negabatur amicitia flagitantis. Reliqua per portitorem verbo mandavi, quae longum fuit litteris indicare. Unde sicut principium epi-

^a De eo ad epist. 20.

^b Fortè largitio.

stolæ continet, rogo ut pro tarditate veniam dare a dignemini. Vale.

EPIST. XXX.

Ruricius episcopus Capilluto filio salutem.

Gratias ago pietati vestræ quod me consulere de a civitatis ordinatione dignamini; cum vobis sufficere, Deo propitio, satis abundeque possitis. Et ideo quia quod vobis et fratribus vestris placet, nobis displicere non debet. Bene facitis, ut hominem quem communis consensus elegit, ordinetis. Sed admonete illum ut veritati studeat, non falsitati; paci, non perditioni; disciplinæ, non discordiæ; utilitati publicæ, non privatæ cupiditati; justitiæ, non rapinæ. Tueatur bonos, emendet reos: miseros non faciat, sed defendat. Corrigrat sotes, custodiat innocentes; ut ita agens magis futuro possit placere iudicio quam B presenti.

EPIST. XXXI.

Domino illustri semperque magnifico filio b Agricolæ Ruricius episcopus.

Relectis litteris sublimitatis vestræ, gratias Deo egi quod vos prius revaluisse ordinatione ipsius, quam infirmatos esse cognovi, et nobis anxietatem tolleret, et vobis redderet sospitatem. Quam tamen infirmitatem vobis clementer illatam, propitio potius quam irato ipso Domino nostro, pro solita ejus pietate, conjicio. Sic enim legimus, quod corripiat Dominus quem diligit; diligit autem omnem filium quem recipit (*Hebr. xii, 6*). Quod etiam in vobis, quantum audio, re probatur; ut ordinatis affectibus vestris, suum vobis insinaret affectum, et habitu animoque mutato, jugum vobis suæ lenitatis imponeret, ut salutari currui suo colla subdentes, dum mandatorum suorum leve onus evehitis, peccatorum gravem sarcinam deponatis. Hæc est enim mutatio dexteræ Excelsi, dum de peccatoribus justos, de extraneis domesticos, amicos sibi facere dignatur ex servis. Superest nunc conversionem quam protulistis in veste, probetis in corde; et hæc commutatio inter indumentum vestrum habeatur et animum; ut sicut ille sub candidis vestibus habuit lucisque

a Hæc vox, ut putè, corrupta est.

b Fuit Agricola vir illustris, Aviti imperatoris filius, Bedicii frater, qui tum comes magisterque militum Arvernorum multa in urbis defensione adversus Gothos gesserat; illius sororem Papiamillam uxorem duxerat Sidonius Apollinaris, ut patet ex ep. l. ii, ep. 12. BAS.

c Scripserat ad Ruricium Cæsarius ut concilio ex universa Gothorum ditione Agathæ convocato præsens adesset. Habetur ejus epistolæ inter epistolas Fausti, superius editas (*Vide inf. 2*). Celeberrimum fuit illud concilium, in quo Galliarum primatem se gerebat episcopus Arelatensis, qui concilia convocabat illisque præerat. Autumat vir eruditissimus Baluzius hanc dignitatem Cæsario auctoritate pontificali fuisse demandatam et sancitam. Sed eo tempore, anno scilicet 506, Symmachus Romanæ sedis præsul, jura prius Leonio Arelatensi episcopo concessa penitus abrogaverat, constitutionem Leonis magni a se restitutam confirmaverat, asserens levem inconstantemque animum pontifici non convenire; verum

negredinem, ita nunc sub pullis vestibus operuum luce candescat. Peccator enim qua die conversus ingemuerit, tunc salvus erit. Dummodo juxta sancti Pauli apostoli sententiam, sicut exhibuimus hactenus corpora nostra servire sæculo, et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibeamus membra nostra servire justitiæ in sanctificationem (*Rom. vi, 13*). Nec simus quasi timentes Deum, aliud sermonibus prætendentes, aliud habentes in moribus; aliud ostendentes in vestibus, aliud actibus comprobantes ne nos mordeat sermo ille Dominicus, sub vestitu ovium luporum rabiem contegentes. Quia oculus ille divinus, sicut scriptum est, omni loco bonos speculatur et malos. Sine dubio, quem ad se integro corde transire conspexerit, ipse in cor illius jugi habitatione descendet, ut eo habitatore non careat, cui se præparavit habitaculum. Gratias itaque Domino nostro super tam inenarrabili ejus bonitate in communde referamus, qui mavult servos monere quam perdere; corrigere, quam punire; et pro usura brevis vitæ perpetua regna donare. Quod superest, saluto plurimum, et ancillam vestram vobis peculiari insinuatione commendo: quamlibet hoc salva vestra pietate non egeat; ut quo eam suscipere tanti habuistis affectu, semper foveatis, Indultuque largitate divina utrosque nos sibi paravit obnoxios; vos avos faciens sua fecunditate, nos proavos. Domnam filiam meam desiderio et honore, quo dignum est, sospito. Oh cujus, si facultas esset ambulandi, erat voluntas promptissima vos visendi; ut quam interioribus C oculis pro affinitatis ipsius conjunctione jugi recordatione conspiciamus, exterioribus cerneremus. Opto bene agas.

EPIST. XXXII.

Domino sancto et apostolico, omnique a me honore et amore specialius colendo fratri Cæsario c episcopo Ruricius.

Frater et compresbyter noster Capillutus dupliciter hac vice nobis gratus apparuit, dum et ipse nobis jam diu desideratus occurrit, et quandam vestri præsentiam nobis per vestras litteras representat.

equidem, abrogata illa jura denuo instaurasse Symmachum ipsique Cæsario utenda concessisse. Sed effluerunt anni octo a concilio Agathensi ad vicariatus Arelatensis restitutionem. Propria igitur nisus auctoritate contemptoque Romani præsulis edicto, concilium Agathense convocans Cæsarius ad Ruricium ut adesset scripserat. Renuit Ruricius, eo quod non satis firma valetudine uteretur, sed potius eo quod se a Cæsario despectum crederet; aberant etiam plerique e provincia Viennensi, qui, quamvis Alarico subditi, coram Arelatensi præsule fasces demittere nolebant, et propria jura a Symmacho recens confirmata venditabant. Iratus eorum absentia Cæsarius legem sanxit qua ferebatur ut si metropolitanus episcopus ad provinciales epistolæ direxerit, in quibus eos aut ad ordinationem summi pontificis, aut ad synodum invitet, *postpositis omnibus, excepta gravi infirmitate corporis, aut præceptione regia, ad constitutam diem adesse non differant*. Hoc decretum a concilio latum, tum etiam Cæsarii querelæ de Ruricii absentia, huic epistolæ dederunt occasionem. BAS.

Quo redeunte has reddere procuravi, quibus debitum beatitudini vestrae rependo caritatis officium. Quod vero scribitis, cur ad synodum, sicut colloquio habuit nostra, non venerim, fecit hoc infirmitas, non voluntas. Ipsi enim recolere potestis quam fessum me Burdigalia [forte *Burdigali*] videritis; et hoc hyeme, quando esse soleo fortior solito. Quia aëstivis diebus etiam in hospio meo, et locis frigidis, ipsam consuetudinariam infirmitatem sustentare vix valeo; ne dicam, quod illos cœtus [aëstus] regionis illius ferre quiverim, si venissem. Unde magis spero ut pro me orare dignemini, et ad tempus aliud, quod intumatis, si Deus vitam cesserit, venire vultis, nobis per hominem vestrum maturius indicetis. Quia litteras vestras ad me modo tardissime venisse significo. Quia etsi non pro dignitate, vel pro ætate, non debemus tardius quam alii commoneri, qui fortasse (ut minus prudens dicam) merebamur ambiri. Quia si aliis nomen urbium præstat auctoritas, nobis auctoritatem demere non debet urbis humilitas. Siquidem multo melius, multoque eminentius est, civitatem de sacerdote, quam sacerdotem de civitate noscere.

EPIST. XXXIII.

Domino sancto et apostolico mihiq̄ in Christo Domino speciali cultu affectuq̄ cœteris præferendo patrono Sedato episcopo Ruricius episcopus.

Dum scribendi vobis omnis pectoris mei animus vos sitiens occasionem frequenter inquit, aliquando diuturna meditatione pertractans reperit idoneum portitorem, per quem et silentia longe dirumpere, et sibi spirituales delicias postulare, oris vestri cupiens rore respergi. De qua, credo, siti sanctus Psalmista dicebat: *Anima mea sicut terra sine aqua tibi (Psal. cxlii, 6)*. Illa nimirum aqua ariditatem corporis sui restinguere sobria ebrietate desiderans, de qua Dominus noster in Evangelio ciamare dignatur: *Si quis sitit, veniat et bibat. Fumina enim aquæ vivæ de ventre ejus fluunt (Joan. vii, 38)*. Hanc aquam Samaritanæ etiam idem Dominus offerebat, hoc est, Ecclesie ex gentibus congregandæ dicens: *Aqua quam ego dabo, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam (Joan. iv)*. Hanc aquam si quis fidelis non gustu tantum summo tenuis ore libaverit, sed totis animæ visceribus appetens conviva sorbuerit, protinus in laudem Domini omnipotentis erumpit; et hoc incipit ructare quod biberit; sicut beatissimus evangelista atque discipulus, qui super pectus Domini recumbere meruit, mysteria regni cœlestis audivit, et in illam vocem quam ante nullus audierat, clamavit: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum (Joan. i, 1)*. Hoc erat illud Verbum, quod sine tempore a Patre genitum, in tempore creatur ex matre, ut creator fieret; ut esse possit humanitatis quædam portio, divinitatis totius plenitudo; et plenitudinem humanitatis portio ipsa humanitatis sua passione redimeret; dum imago invisibilis Dei, forma

A fit servi; ut possit impassibilis pati, incomprehensibilis capi, immortalis mori, qui mortem occumbendo perimeret, ut vitam resurgendo repararet. Sed quid ego oblitus mei, avidus tui, quasi de hujusmodi rebus tecum colloquens, et inde in desiderium tui vehementius perardescens, restinguere sitim meam velut quodam dilectionis rivulo festinans, inscrutabilia et inaccessa pertentans, quid loquar, qui loquar, cui loquar non considero. Sed dabit, ut confido, veniam pietas, quam committit affectus. Quia caritas omnia sustinet. Salve itaque plurimum dico individuo mihi pectori vestro, et rogo ut pro me incessanter orare dignemini, simulque etiam partem corporis mei, per quam vobis has trado, peculiari insinuatione commendo, ut in illis, quam me diligatis integre comprobetis. Quos vobis esse arbitror fore cariore, quia meam vobis secum deferant portionem. Quibus quidquid dignati fueritis dilectionis impendere, nobis vos conferre cognoscite. *Quia si, juxta sanctum Apostolum, minus membrum majori in dolore compatitur, et majus procul dubio in minoris prosperitate lætatur (I Cor. xii, 26)*. Et ita demum fit, ut omnibus usquequaque membris in pace et quiete compositis, caput, totius corporis rector ut pote et dominator, exsulet. In quo capite omnia membra jubentur aspicere, dicente propheta: *Sapientis oculi in capite ejus (Eccl. ii, 14)*. Quod alius propheta evidenter exponit dicens: *Oculi mei semper ad Dominum, quia ipse evellit de laqueo pedes meos (Psal. cxiv, 15)*. Et iterum: *Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cœlo (Psal. cxxii, 1)*. Erigamus itaque oculos cordis nostri ad Christum et in mundi istius nocte manus nostras operibus fructuosius extollamus ad Dominum, et ipse caput nostrum esse dignetur, et nos adhærere capiti nostro, ut illa corporis sui membra esse mereamur, ut de hoc sæculo discedentes, tanquam exitu Israel de Ægypto dicere redemptori nostro possimus: *Adhæsit post te anima mea; me autem suscepit dextera tua (Psal. lxxii, 9)*. Cum ea diebus se noctibus fuerit in corporis hujus careere meditata, unde non confundatur ad vota. Ora pro me.

EPIST. XXXIV.

Domino sancto et apostolico mihiq̄ in Domino speciali cultu affectuq̄ cœteris præferendo patrono Sedato episcopo Ruricius episcopus.

Per arcistrum [archiatrum] Palladium litteras fecundi cordis et faciundi oris accepi, quæ nos ad visionem mutuam voto pectoris invitabant. Sed quid facimus, quod desideris animorum nostrorum diversa membrorum resistit infirmitas? dum vos nimietate robusti, nos tenuitate exesi corporis impedimur: dum vos alieni, et quatuor pedes ferre nequeunt ponderosos; me etiam proprii et duo sustinere præ defectione vix possunt. Quo fit ut implere communia vota nequeamus. Ego enim (testis est Dominus) quod si valuissem, ad synodum conductam omni aviditate venissem. Sed mea disposita itineris voluntate necessitas imbecillitatis inhibuit. Quia aeres [acrem] regionis illius

præsertim hoc tempore ferre non poteram : quod et vos ita credere confido, et pravos ad aliud derivare non dubito. His itaque sufficienter, ut potuimus, indicatis, salutatione animi desideranter impensa, si dignum ducitis, transmissi vobis caballum, qualem vobis sciebam esse necessarium, mansuetudine placidum, membris validum, firmum robore, forma præstantem, factura compositum, animis temperatum, scilicet nec tarditate pigrum, nec velocitate præproprium, cui frenus ac stimulus sit sedentis arbitrium, cui ad evehendum onus et velle suppetat pariter et posse : ita ut nec cedat superpositio nec deponat impositum. Superest ut rescripto, quomodo vobis placeat, indicetis. Quamlibet ita de individuo mihi corde præsumam, quod vobis etiam mala a me commissa, non dicam transmissa complaceant. Tanta est enim integri vis amoris ut in amicum [forte amico] nil displiceat, cum magis malum displicere debeat. Et hinc illud est, quod judicia hominum aut amore præpediantur, aut odio ut recta non proferantur. Vos vero, quos nec odium exasperat, nec inflammât invidia, et jocos nostros libenter accipite, et de sospitate vestra vel actibus affluenter instruite, ut dum vos diutius legimus, copiosius imbuamur. Ora pro me.

EPIST. XXXV.

Domno sancto et apostolico, mihi in Christo Domino specialiter excolendo, fratri Cæsario a episcopo, Ruricius episcopus.

Qui occasiones scribendi nobis invicem pro mutua caritate inquirimus, oblatas prætermittere non debemus; ut conferat nobis quamdam præsentis portio- nem sermo mediator [forte mediator]; qui emittitur, nec amittitur; tribuitur, et habetur; videtur discedere, nec recedit; a me dirigitur, a te suscipitur; a me scribitur, a te legitur, nec tamen dividitur; cum quasi divisus, integer tamen utriusque corde teneatur. Quia verbi more divini traditur, et non egreditur; confertur indigenti, et non aufertur auctori; accipientis lucrum sine dispendio largientis; ditans inopem, nec attenuans possessorem. Ideoque veniente illo nepote meo dulcissimo Parthemio has per ipsum dare non distuli; ut et meam præsentiam vobis litteris exhiberem, et ipsam pariter commendarem: cui quidquid dignati fueritis dilectionis impendere, nobis vos præsentare noveritis. Simulque etiam peculiarius rogo ut pro me ipsisque pignoribus nostris incessanter oretis, nec impediatur affectum amorum nostrorum spatia interjecta regionum; quia qui in Domino, qui præsens est ubique, se diligunt, non cre-

^a De eo superius.

^b Fuit vir nobilis Parthemius, qui postea vixit apud Theodebertum Austrasiæ regem in gratia, sed cum tributa præter leges exegisset, mortuo rege, in populi odium et pericula maxima incidit. Papianilla fuit ejus uxor, quam cum amico Ausanio peremerat. Stimulus conscientis compunctus, in arca inclusus a populo Treveris repertus est. Sputis perunctus, pugnis cæsus, vinctis post tergum manibus ad co-

A dendi sunt disparati corpore, cum pariter in eo mento jungantur. Ora pro me.

EPIST. XXXVI.

Ruricius episcopus dulcissimis nepotibus b Parthemio et Papianilla.

Postquam pietas vestra discessit, dimidium esse me sentio; quia maximam mei partem, hoc est, interiorem hominem, residente corpore, vobiscum ambulasse cognosco, ita tamen quod et vos in pectore meo, quod hic remansit, manere conspicio. Saluto itaque dulcedinem vestram, et ut verborum meorum memores sitis admoneo, quia certum est vos juxta Salomonis sententiam posse in bonis Deo dirigente proficere, si seniorum consilia et amor habeantur et usui apto bene agatis.

EPIST. XXXVII.

Ruricius episcopus fratri c Pet....

Quia obedientia sacrificiis autefertur, idcirco rusticitatem meam malo proderè quam perdere caritatem: *Scientia enim instat, caritas*, ut ipsi melius nostis, *ædificat* (I Cor. viii, 1). Quamobrem quia jussistis ut vos per singulas occasiones et de meis actibus facerem certiores, et desiderium vestrum, quod mihi non meo merito, sed generali et insita vobis dilectione dependitis, alloquio temperarem; me quidem Deo propitio fortorem, sed heu! plenum et omne hospitium nostrum diversis incommodis laborare significo. Peculiaris rogo attentius Domino supplicetis, ut qui nobis incoluitatem vestris orationibus reddidistis, et his opem ac medelam diviniæ misericordiæ intercessionis vestræ patrociniò confertis. Ora pro me.

EPIST. XXXVIII.

Domini sublimibus et magnificis filiis Eudymio et Melantia; Ruricius episcopus.

Quam gravis mihi orbitatis vestræ sit luctus testis est pectoris mei conscius Deus; quod verbis sublimitati vestræ indicare non possum. Nam ita animum meum doloris vestri passio sauciavit, ac si unum de propriis affectibus [forte affinis] perdidissem, quia me vobis proximum et quodammodo consanguineum bene mecum agendo fecistis. Atque ideo quia labores et angustias nostras frequenter in vobis pro vestra dignatione suscipitis, justum est et nos vestris, cum acciderint, participare mœroribus. Si enim juxta Apostoli (I Cor. xii, 26) sententiam, unius corporis membra sibi invicem compatiuntur et condolent, decet nos quoque, eorum incommoda sæpe per-

lumnas lapidibus obrutus est. Fuit altera Papianilla eodem tempore, sed Aviti imperatoris filia, ab ea quam cum conjugè laudat hic Ruricius tanquam dimidium animæ suæ, diversissima. Autonitus forsitan stupes talem virum, qualis fuit ille Parthemius, laudari ab episcopo; at episcopus homo est, et nihil humani a se alienum putat. BAN.

^c Hæc vox in ms. ita expressa est ut nescias an legendum sit *Petro* an *Petræ*. an *Petuli*.

cipiamus. Dolemus itaque casui vestro, et planctibus A
vestris interesse nos credimus. Sed quid facimus
domini filii? Equidem voluntati divinæ resistere nec
possumus nec debemus, et omni sollicitudine præ-
cavere, ne dum dulcia nobis pignora nimio dolore
dessemus, blasphemii quidem et injuriosi inveniamur
in Domino, et gravior animas nostras auctor ipsius
mortis, inventa occasione, confodiat, quam carorum
amissione percussit. Ideoque in omni amaritudine
vel dolore ad Deum nobis est refugiendum, et ad
illum omnes casus nostri toto corde referendi, qui
sanat vulneratos, qui relevat mœstos, qui consolatur
afflictos. Et illa sancti Job sententia omnino dicenda,
est: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino
placuit, ita factum est; sit nomen Domini benedictum
(Job 1, 21)*. Et ille hoc quando dicebat, decem filios B
cum omni facultate perdiderat: Nec tamen blasphe-
mare aut damno aut dolore compulsus est. Sicut
dicit Scriptura: *In omnibus quæ accidebant ei, nihil
peccavit labiis Job (Job 11, 21)*. Quod ego et pietati
vestræ scribere pro mutua caritate præsumpsi, ut
dolorem animorum vestrorum, quem litteris meis
mitigare non poteram, vel divinis eloquiis utcumque
moderarer. Et vere, si mihi quasi vestro creditis
cordi, non minimum potestis capere de Christi Do-
mini voluntate solatium, quod quatenus immaturus
manebat interitus, talem eum dignatus est assumere,
qualium regnum docet esse cœlorum; ut et patronum
haberetis ex filio, et minus doleretis amissum, quem
a Domino videbatis assumptum. Opto bene agat's.

EPIST. XXXIX.

*Domino sancto et apostolico in Christo Domino cultu
affectuque specialius excolendo patrono Victorino
[Victorino] episcopo Ruricius episcopus.*

Frater et compresbyter noster Capillutus, licet
apices vestros nobis non detulerit in charta relegen-
da, tamen totius [forte potius] exhibuit in corde
conscriptos: unde eos nec fur auferre, nec violentus
eripere, nec imber eluere, nec vetustas possit abo-
lere dum mihi fidelis admodum vestri pectoris consors
et deditissimus delator sæpius inculcat, et dul-
cius, qualiter me et quam assidua dilectione de me
ruminetis. Non quod in me sit unde caritatis vestræ
pascere possitis esuriem, qui solidos et nunquam
perituros cibos et accipere soliti estis et dare; sed
quando fortior esca defuerit, tenuitatem nostram pro
lactis poculo sorbeat, ut desiderium pii cordis et

A puri alimento innocentia temperetis. Nec mirum est
hoc tamen in vestra virtute miraculum, ut diligatis
venerantes vos, qui odientes amare consuevistis.
Siquidem et ad augendam circa nos caritatem ves-
tram, duo lumina nostra detinetis, Aurelianum dico
atque Leontium: pro quorum spe et consummatione
rogo ut indesinenter divinæ misericordiæ, sicut vos
confido facere, supplicetis, et cum illis iterum pro
nobis semper oretis; quia fiducialiter credo, quod
profectioni vestræ, et illorum insipientiæ, pro ipsa
adhuc teneritudine, a nutritore Domino nil negetur.
Salutem itaque uberem dico pietati vestræ, quantum
potest promere oris affectus, non quantum cordis
poscit affectus. Et rogo ut præfatos dulcissimos sti-
mulus pectoris mei nostro nomine sospitetis; nos-
que, quotiescunque se opportunitas porrexerit por-
toris, benedictionis vestræ imbribus irrigetis. O a
pro me.

EPIST. XL.

Ruricius episcopus a Apollinari b suo salutem.

Affectus sublimitatis vestræ in visceribus nostris
violentus exactor est, et amoris vestro me potius
quam pudori meo servire compellit; dum non con-
siderat, quo sermone, qua pagina; tantum vestris
imperii obsequamur. Cogitis enim nos auribus pe-
ritiæ vestræ verbis rusticis injuriam frequenter in-
ferre, dum apices nostros sæpius vultis accipere:
pareo voluntati vestræ, pareo jussioni. Malo enim
de meipso tibi magis quam mihi credere. Quia pie-
tatis, non potestatis est, quod jubetis. Et ideo, quæ
displicuerint emendabit procul dubio potius quam
prodetis. Siquidem nihil est imperiosius caritate; cui
quæque toto corde se dedit, libenter et vincula
illius impacta patietur, et onera illata portabit, dum
præcipientis imperium non invitatus excipit, sed de-
votus exercet. Præstabit itaque divina misericordi-
dia ut tumultibus temporis hujus, vel necessitatibus,
aut dilatis in perpetuum, aut parumper oppressis,
citius fructus c nos faciat de nostra carpere præsen-
tia, ut desideria, quæ incitantur affectibus, aspectibus
mitigentur. Finit.

EPIST. XLI.

*Domino devinctissimo et mihi omni honore venerabilii
fratri d Leontio Ruricius.*

Gratias ago, quod et nostri curam gerere, et novitate D
olerum, quæ libenter habere nos nostis, nos rescire
tanti habuistis; quod et consuetudini præstatis pari-

dubio Foro-Julienensis Leontius eo tempore Sidonii t
Ruricii; coævus vero fuit Leontius Arelatensis qui
Ravenio successit. Leontius Foro-Julienensis circa an-
num 446 obiit; non is igitur esse potuit cujus exitum
deslet Ruricii episcopus ab anno 470. Errat tripliciter
Savaro qui Leontium Foro-Julienensem eum esse putaret
cui Sidonius, item Faustus scripsere, quique subscripsit
epistolæ Fausti ad Luciferum presbyterum, idque in concilio
Lugdunen-si. 1° Is quem laudat Faustus, fuit Arelatensis,
cui commissus Galliarum vicariatus. 2° Nescio quid sibi velit
Savaro, ubi toties Luciferum presbyterum inculcat. Non fuit
Lucifer adversus quem tela sua vibravit Faustus; sed
Lucidus, injuria in Luciferum, hominem igno-

^a Ms., Apollinari.

^b De eo ad epi. t. 25.

^c *Legi vos, vel nos faciat de vestra.*

^d Fuit ille Leontius Arelatensis episcopus; quamvis enim de ipsius obitu tacuerit superius Ruricius, id solum probat illius epistolam secundum seriem temporum non esse dispositas. Fuit quidem alter Leontius Foro-Julienensis episcopus, cui concilia Galliana convocandi jus concessit Leo Magnus, ut Gallorum animos Hilario Arelatensi addictos facilius avocaret. Sed is Leontius fuit jam provectæ ætatis anno 445, ut testatur ipse Leo. Hunc Leontium autem ait Baronius eundem esse ac illum cui epistolam Sidonii et Ruricii sunt directæ; sed obierat procul

ter et amori. Idenque redeunte puero vestro, reddo reciprocum sospitationis officium; et ut de suscepto, Deo pro; itio, officio indesinerenti cogitetis admoneo. Quia Deus non iulium boni operis, sed finem require comprobatur, dicens: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit (Matth. x, 22)*. Præstabit, ut credimus, misericordia ipsius, ut qui poenitendi vobis animum inspirare dignatus est, ipse vobis et in agendo virtutem, et in consummatione plenam tribuat pro sua miseratione remissionem, qui solus potest et sanare corrupta, et reparare collapsa, et delere commissa, et abdere præterita, conservare præsentia, et donare ventura. Finit.

EPIST. XLII.

Ruricius ad dominum Constantium.

De deliciis transmissis gratias ago, et quantum indicastis, tantum me utrarumque avium suscepisse significo; simulque etiam per pueros ipsos, qui nobis hæc detulerunt, tergus aprunum me pietati tuæ indico transmisisse; ut dum nos volatilia quæ transmisisti deliciamur, tu bipede de quadrupede facto satieris. Cujus tamen malo carne, quam vita capiaris quia qui semper de secularibus cogitat, et jugiter terrena meditatur, huic animanti Scriptura divina merito comparatur. Quia de omnibus animalibus solus homo sublimis creatus est, et effectus, ut auctorem suum semper cælo intentus aspiat, non mundalia opera solo incessabiliter defixus exerceat.

EPIST. XLIII.

Ad dominum Ambrosium * episcopum Ruricius episcopus.

Apostolica præcepta nos commonent ut a quibus divina percipimus, eis terrena præbeamus, quod nos vel in hac duntaxat parte servantes, pro cælestibus opulis, quas nobis et sermone vivo, et patrum tractatibus ministratis, legumina marina transmisimus. Per hæc nil nos habere proprium comprobantes; siquidem et a divinis bonis sumus, quæ vos tribuitis, peregrini, et nos peregrina transmittimus. Itaque quia nos a marinis cælestibus exulare, et solis terrenis sedibus incubare cognoscimus, a vobis specialius postulamus, ut hæc aliena a nobis libenter accipere, et vestra nobis dignemini frequenter impendere. Illud sit affectionis, hoc ministerii; illud doctrinæ præstatur, hoc gratiæ.

EPIST. XLIV.

Ad dominum Hispanum Ruricii episcopi.

Ago gratias quod dum nobis dona nomine, re spolia transmittitis, pietatem vestram erga me sincerissimam comprobatis, qua nos amplius quam deliciis delectamur. Siquidem inde esuriam corporis compescemus, hinc cordis: inde ventri transitorium porrigimus pastum: hinc vero animo mansurum præbemus affectum. Proinde tam amori quam muneris vestro gratias repensantes, reciprocis pietatum, transmūtatus. 3° Denique Arelatensi concilio, cui præfuit Leontius, subscripsit; abfuisse autem videtur a concilio Lugdunensi, quod unicum tamen indicat Savaro. Cum Leontio Arelatensi non modo episcopis Gallicanis sed etiam Hilario pontifici fre-

vestram plurimum sospitamus. Et quia de nostra dignaris esse salute sollicitus, juxta vota pietatis vestræ me valere significo, simulque deposco, ubi sanctum pascha facturi sitis, me recurrentibus instruatis. Finit.

EPIST. XLV.

Ruricii episcopi ad presbyterum Albinum.

Ubi ad me communis luctus nuntii rumore pervenit, quod tamen miratus sum, quod non hoc prius ex germanitatis vestræ relatione cognovi, ipse ad vos requirendos continuo venissem, nisi me dierum horum reverentia retardasset. Has transmisi, quibus spero, ut me excusatum habere dignemini, et filiam nostram, quam audio se vehementer affligere, ad vicem meam, tam ex ratione quam ex vestra auctoritate consolemini, quod Dominus noster de servo suo, et quando voluit, et quod voluit, fecit. Et ideo contra voluntatem Domini venire videbitur, cui displicet divina præceptio: utique divina; quia animam nostram ille solus, cum voluerit, ex corpore potest educere, qui fudit in corpore. Et idcirco luctus iste nimius, qui videtur esse pietatis, magis ex diaboli consilio quam ex pietate descendit; ut cum dolor consolationis impatiens querelis suis Deum impietatis exprobrat, qui præmisit Filium per humanam conditionem, per incredulitatem animam perdat. Plangunt mortui mortuos suos, quos resurrecturos esse non credunt, qui animam cum carne restimant interire, quibus nulla de beatitudine animæ, nulla de corporis restauratione fiducia est. Nos vero, qui spem resurrectionis habemus in Christo, qui animas nostras, juxta pollicitationem ipsius Domini, in sanctorum finibus credimus collocari; ad ipsum nos corde et orationibus conferamus; et consolationi de ipsius promissione capiamus, quod credentes in se secum vivere faciat. Nec ullus apud eum nisi infidelis mortuus judicetur. Et ita plangunt nostros, sicut Scriptura nos edocet, temperemus, dicens: *Luctus sapientis septem diebus, impii vero omnes dies viæ suæ (Eccli. xxii, 13)*. Sicut scimus illum mortuum corpore, anima vero pro innocentia sua Deo vivere; ita nos viventes corpore, corde moriamur. Finit.

EPIST. XLVI.

Ruricii episcopi ad Taurencium.

D Ago gratias promptissimæ in Domino devotioni, et sincerissimæ erga me caritati vestræ, quæ divinæ bonitatis imitatrix, id quod me sibi prospicit supplicandum, priusquam rogetur, et nostrum præoccupare benevolentia sua festinat officium; dum non solum custodire, verum etiam augere in istum sibi gessit [ingessit] affectum, quem idcirco beneficiis anticipando lætificat, quia ad modicum contristare formidat. Et ideo mavult offerre tacenti gratiam, quam præstare poscenti: sciens procul dubio, plus esse in eo meriti quæns fuit litterarum commercium. Habentur illæ epistolæ Concil. l. iv. Basæ.

* De eo Sidonius l. ix, ep. 6. Suspicatur Savaro fuisse illum Senonensem episcopum cui successit Agrætius. Basæ.

quod spontanea benignitate defertur, quam quod a precibus indulgetur. Siquidem horum unum non nisi necessitate datur necessitudini; aliud vero sæpe etiam precatoris sedulæ dimittitur improbitati (*Luc. xi, 8*). Unde sæpe reciprocum dicens, de pietatis vestræ promissione securus, puellam vestram in rem directis pueris vestris, consignasse significo: cui confido quod juxta pollicitationem vestram, non solum veniam, sed etiam gratiam pro nostra intercessione tribuatis.

EPIST. XLVII.

Ruricius domino venerabili fratri a Joanni.

^b Manus communis susceptus, quod voluntarie facere debuerat, fecit nunc necessitate compulsus, ut ad venerationem tuam commendatitias flagitaret, et se gratiæ tuæ, etsi propter negligentiam suam de præterito ingratus, per insinuationem nostram nunc tamen gratificandus ingereret. Cujus petitioni ideo promptius acquievi, quia credidi, sicut et confido, vos petitioni meæ libenter annuere. Unde salutatione depensa spero, ut ipsum pro intercessione nostra recipere tanti habeatis. Et quia hoc, quod debuit, reddidit, usuras illi solidorum ipsorum, non tantum pro precibus nostris, quantum pro divinis præceptis donare digneris. Quod pro conversatione vestra, qua vos, Deo propitio, per dies singulos audio proficere, sine dubitatione præstetis. Quia ipse nostis, quod ille regnum Dei lætitia et gratulatione percipiet, et in montem Domini glorificatus ascendet, qui pecuniæ suæ usuram non in præsentem sæculo a proximo suo exegerit, sed a Domino expectaverit in futuro; nec per dolosa beneficia laqueos laborantibus injicit insolubilium debitorum, sed illius est fenerator et creditor, qui dicit: date, et dabitur vobis, et qua mensura mensi fueritis, ea remetietur vobis. Infidelis utique et iniquus est etiam sibi, qui hoc quod elegit concupiscendum, non vult habere perpetuum. Quamvis enim quicumque multa condant, multa congregent, et infinita diversis nundinationibus acquirant, mendicus de hoc mundo discedet, nisi de rebus suis portionem suam ad æternam beatitudinem ante præmiserit, dicente Domino per prophetam: *Ne timueritis, cum dives factus fuerit homo, et cum multiplicata fuerit gloria domus ejus. Quia non cum*

^a Duo fuere tunc temporis in Galliis viri cognominæ, prior professor fuit grammatices, alter vero in episcopum Cabilonensem a Patente electus. Hic est ad quem scribit Ruricius, quemque fratrem appellavit. Hic Joannes *humanitate insignis*, inquit Sidonius, lector primum fuerat et ea ratione minister altaris ab infantia. Deinde archidiaconus factus, in eo munere plurimos annos ob industriam detentus est; tandem secundi ordinis sacerdos factus, cum episcopi labascentem in Ecclesia Cabilonensi disciplinam restaurare vellent, episcopus, nihil tale cogitans, ut aiunt, electus est. BASN.

^b Hæc vox ita litteris M et A implexis contracta est ut desperem legere, divinandum igitur. Forte *Amicus*.

^c Sæpius ad eum scripsit Ruricius, ut patet ex epistolis 54, 55 et 56. Ad eum pertinere Aprum,

morietur recipiet omnia, neque simul descendet cum eo gloria domus ejus (Ps. XLVIII, 17). Et iterum: *Dormierunt somnum suum, et nihil invenerunt omnes divitiarum manibus suis (Ps. LXXV, 6)*. Qui si benigni essent animæ suæ, illi potius bona sua crederent, qui et idoneus fidejussor est pauperum, et largissimus redditor usurarum. Non ergo cupidus sis, frater carissime, nunc recipere in duplo; quod Dominus redditurum se tibi promittit in centuplum, unde nec a tinea poteris pertimescere exterminium, nec a fure formidare dispendium (*Math. xix, 29*). Quia ipse Dominus noster munerum suorum et largitor et custos est. Fuit.

EPIST. XLVIII.

Aprunculo e episcopo Ruricius episcopus:

Exegit mutui amoris affectus ad individuum mihi sanctitatem vestram sola ex causa litteras destinare, etiamsi non se occasio opportuna porrexerit. Unde per hominem filii mei Leontii has ad apostolaum vestrum dedi, quibus sospitatione prælata, quam ex sententia, Deo favente, valeatis, inquiri. Quia ipsi nostis incolumitatem vestram nostram esse lætissimi; sperans ut, redeunte præfato, nos reddatis de vestris actibus, propitia Divinitate, securos, quos videt esse de prosperitate sollicitos.

EPIST. XLIX.

Ruricius episcopus Cerauniae salutem.

De sincerissima, qua nos pro benignitate animi tui, non pro nostris meritis dignaris excolere in Domino, caritate confidens, securus has ad venerationem tuam direxi, quibus in Domino ac Deo nostro salutem uberem dicens, specialiter rogo ut ea quæ per servum vestrum Amandum verbo ^d speravi, si possibile est, nobis sine dilatione præstare dignemini. Quia hæc res et nos relevare potest, et vobis nullum potest afferre dispendium; quod ego pro beneficio maximo computabo. Iterum in quo jusseritis, vel usus exegerit, vicem reciproci obsequii repensare contendam.

EPIST. L.

Ruricius episcopus Censurio e episcopo salutem.

Litteras sanctitatis vestræ, etsi per occasionem, accepisse me gratulor. Non enim interest utrum ex necessitate aut ex voluntate, dummodo inter se invicem qui se diligunt colloquantur, et quos corpore lo-

matre Arverna itidem natum dixit Baronius an. 484, l. vi, 427. An intellexit annalista Aprum esse eundem ac Aprunculum, vel ipsius fratrem? Neutrum verum est. Aprunculus non fuit Arvernus. Lingonum in Burgundionibus sedem tenuit, sed Arianorum fugiens insidias Arvernorum episcopus, post mortem Sidonii fuit electus. Ab eo autem toto cælo differt Aper sive Asper, qui nequaquam fuit episcopus. Illius parentes vide enumeratos apud Sidonium l. iv, ep. 21, 959 op. Sirmond. BASN.

^d Forte *significavi*.

^e Fuit ille Antissiodorensis episcopus, appellatur a Sidonio *Censorius*, attamen presbyter, qui ejus nomine vitam S. Germani inscripsit, sic habet: *Domino beatissimo et mihi apostolico honore venerabili Censurio papæ Constantius peccator*. Sic Ruricius noster. BASN.

corum intervalla discriminant, animorum ac sensuum colloquia fida jungant. Quia hoc nobis generale vel maximum virtus diu jactæ pietatis indulsit, ut qui nos aspectu carnali non possumus contueri, spirituali cernamus obtutu. Unde redeunte gerulo litterarum has, sicut innoxistis, reddere procuravi, ut et sollicitudini vestræ et mutæ caritati pariter responderem. Salve itaque apostolatui vestro plurimum dependo, et hoc quod æpicibus mearum testimonio voluistis agnoscere, utrum Sindilla porcos suos, prudente Fœdamio perdidisset; noveritis me apud homines meos, ubi fuerunt, diligenter perquisisse. Sed sicut ante jam noveram magis et istos laborem faciente ^a paci Sindillæ perpressos esse, et ipsum porcos suos per perversitatem suam, dum de adversa parte esse se jactat, amisisse cognovi. Cæterum præfatum Fœdamium illi in nullo culpabilem. Nam quod pertulit, nulli nisi debet et omnibus imputare. In qua causa, quantum ego contemplationi vestri, ut homines vestri, aut a custodia liberarentur, aut porcos vestros reciperent, laboraverim, ipsis jam referentibus, plenius potnitis agnoscere; quod propterea necesse non fuit litteris indicare. Vestrum est hominem verum juste ab hujus calumniæ objectione defendere, qua meum injuste scriptis agnoscitis sustinere.

EPIST. LI.

Ruricius episcopus Stephano suo salutem.

Ita me paucissimis diebus ad cultum suum pietas vestræ sanctitatis illexit, ut cum vos, Deo propitio, corde detineam, et oculis mentis intuear; tamen semper affectu instigante perquiram. Quia scilicet breve videtur omne quod dulce est; ita inexplebile est omne, quod carne [*carum*] est. Et omnipotenti Deo gratias super tam admirabili dono ejus, quod ita generaliter servis suis tribuere ineffabili dispensatione dignatus est, ut hi qui disparantur corpore, animis jungerentur; neque esset aliquid tam longinquum difficile quod mentium obtutibus obviaret. Sed per cordis intuitum ibi se invicem diligentes caritatis contemplatione conspicerent, ubi caritas ipsa consistit. Quo fit ut devinctio vestra, quæ in visceribus meis jugi recordatione, dum quouidie renovatur, augetur, amoris vestri mihi vicissitudinem repromittat, animus meus mihi animorum vestrorum fidejussor assistat, dum tantum sibi audet de vestra dilectione præsumere, quantum vobis concepiscit impendere. Salutem itaque beatitudini vestræ plurimam dico, et rogo, incessanter communi Domino supplicetis, ut secundum divitias bonitatis suæ atque virtutis, cui omnia possibilis constemur, ut si in hoc sæculo nos propter vitæ iustus turbedines ac procellas, et regionum intervalla sæpius videre non possumus, vel ad illam urbem quæ ædificatur ut civitas (*Psal. cxxi, 3*), faciat convenire, ad quam nos misericordia Domini poterit perferre, vos merita.

^a Locus corruptus.

^b De eo superius ad epist. 19.

EPIST. LII.

Ruricius episcopus Præsidio filio salutem.

Plerumque [*Plerique*] dum me apud individuum mihi sublimitatem vestram non vitæ merito, sed anicitiarum privilegio multum posse confidunt, commendatitias a nobis quibus vobis excusentur, inquirunt: quas eis pro officii nostri necessitate negare non possumus; non præsumptionis audacia, sed ministerii disciplina, dum et illis præsentis vitæ solatium, et vobis providere desideramus æternæ. Ut et illi per patientiam vestram reserventur ad penitentiam; et vos per misericordiam perveniat ad veniam, sicut dicit Scriptura: *Quia judicium sine misericordia erit qui non fecerit misericordiam* (*Jac. ii, 13*). Quia dixit: *Dimittite, et dimittitur vobis* (*Luc. vi, 37*). Procul dubio quem viderit hic facere quod præcipit, in futuro ei restituet quod promisit. Nobis enim illius veritas præsto est, si illi fides nostra non desit. Unde manifestissime potestis advertere absolutionem miserorum vestrorum esse indulgentiam peccatorum; et hoc vestris conferendum precibus, quod vos præstatis alienis, juxta ipsius in Evangelio sententiam: *Quo judicio judicaveritis, judicabitur de vobis* (*Matth. vii, 2*). Idemque pro Urso et Lupo, qui ad me, quasi vobis peculiarius, sicut superius dixi, caritatis jure devinctum, pro criminum suorum intercessione venerunt, precator accedo; ut primum Deo, deinde nobis hoc, quod commiserunt, donare digneris; nec nos de eorum damnatione confundas, qui se jam tum absolutos esse, quando ad humilitatem meam deducti sunt, crediderunt.

EPIST. LIII.

Ruricius episcopus Rustico ^b filio salutem.

Extra affectum consuetudinarium et probatum et humanitatem nobis dignaris impendere, dum usibus tuis detrahis, quod nostris largiaris expensis. Quia piero vestro referente cognovi, quod piscationis in viscera pro parte Visera nobis jusseras delicias ministrare. Unde salutatione depensa, gratias ago plurimas, exorans divinam misericordiam ut pro honore quem nobis pro ipsius timore dependitis, et præsentium rerum vobis conferat felicitatem, et beatitudinem tribuat futurorum. Finit.

EPIST. LIV

Ruricius Aprunculo ^a episcopo salutem.

Sicut litteras sanctitatis vestræ per virum venerabilem Elogium cum gratulatione suscepi, ita has, eodem redeunte, libenter emisi. Quibus apostolatui vestro debitum deponendo [*dependo*] sospitationis officium, simulque deposco ut pro nobis orare dignemini, et id a communi Domino peculiarius postulare, ut jam tandem aliquando in unum venire, et nos videre mereamur; ut caritas, quæ secundum sententiam dominicam in pectoribus nostris per absentiam quod peris est [*forte longi temporis*], refrixit per

^a De eo superius ad epist. 48.

præsentiam iterum in sospitis cineribus suscitetur, et vivis vocibus, quasi nobis flatibus veteris amoris redivivum reparetur incendium: quod amore atque virtute ignis illius, quem Dominus misit in terram (*Luc. XII, 49*), et spinas negligentiae nostrae atque desidia, vi naturae potentis exurat, tenebras dormientis cordis illuminet.

EPIST. LV.

Item alia Ruricii ad ipsum episcopum.

Assiduitas ^a supplicatum supplet in nobis gratiae communis officium, ut hoc quod facere debeamus super mutuae dilectionis affectum, facimus per externae necessitatis imperium; dum alienae tribuimus petitioni, quod propriae debere nos cognoscimus caritati. Ut haec litterarum necessitudo esset ex voluntate necessitudinis jocunda nova calamitate deplorantis extorta. Tamen quia spontaneam scribendi negligentiam gratiam, saltem praetermittere non debemus ingestam. Ideoque per fratrem et compresbyterum nostrum Maxentium, quem nobis frater ^b episcopus Iusius commendavit, dedi, quibus sospitatione depensa, ipsum apostolatui vestro, secundum quod postulavit, insinuo; quia illic notos et amicos habere se dicit, qui eum beatitudini vestrae possint in praesenti plenius intimare, quorum testimonio possit credi, quod assertioni ipsius fortasse non creditur.

EPIST. LVI.

Item ad ipsum.

Filii nostri Omacius et Eparchius ad me litteras plenas lacrymis et deploratione miserunt, specialiter deprecantes ut apud sanctitatem vestram pro ignorantiae ipsius filii nostri Eparchii intercessor existerem; confidentes quod pro amore mutuo nihil nobis negare deberetis. Idemque presbyterum nostrum Fusebiolum ad pietatem vestram in hac causa direxi. Per quem saluto plurimum, et rogo ut praefato, sicut de et, sufficienter admonito, indulgentiam errori illius dare pro nostra ^c supplicatione minime iniqua. Sicut in defensione peccati stulte atque infideliter perdurant culpa, donec agnoscat reatum ^d (non) debet relaxari, ita agnitio peccati debet conferre veniam confidenti. Remedium est enim mali confessio non simulata delicti; nec ultioni publicae relinquatur locus, ubi reus conscientia torquente punitur.

EPIST. LVII.

Item alia Ruricii ad ipsum.

Ante diem quam litteras vestrae sanctitatis acceperim, compresbyterum meum, sicut ipso referente poteritis agnoscere, ad germanitatem vestram in eadem qua mihi scripsistis causa direxeram. Et quia mihi non solum ipse filius noster Eparchius, sed etiam frater suus flebiliter per litteras supplicarunt, apostolatui vestri precator accederem. Qui et confessione culpae, et deprecatione veniae, et consanguinitatis affectu compulsus, indulsi. Quia vos mihi super hac re scripturos esse non credidi. Sed quia humilitatem

A meam dignati estis, pro ea quae inter nos est, proptio Deo, caritate, consulere, et nobis utrum justa esset vestra districtio, meis potissimum apicibus indicarem; sciat Dominus noster quod ego factum vestrum et proba, et collando, et vehementer admiror. Quia dum uni indisperto pro admonitionem gladii spirituale [forte *spiritualis*] pro reddenda salute intulistis dolorem, multis contulistis languentibus sanitatem. Multi etenim in Ecclesia qui curari nequeunt verbo, sanantur exemplo. Superest, severitatem misericordia consequatur, ut recipiatis lenitate patris, quem corripuistis auctoritate pontificis. Et juxta illum evangelicum (*Luc. xv, 30*), invocantes quem nos per omnia et sequi et oportet imitari, qui filio paternae substantiae decoctori, et scinus confidenti non solum veniam clementer impertit, verum etiam pristinam gratiam libenter indulsit; et nos condoleamus lapsa, subveniamus attrito, amplectamur reversum, laetemur inventum. Quod et apostolatium vestrum propterea fecisse certus sum, ut paululum instruantem filium excluderetis a matre, ut eum ipsi post modicum restitueretis incolunem; et eum contristaretis ad tempus, de quo gaudere concipiscitis in aeternum.

EPIST. LVIII.

Ruricius episcopus filio Severo salutem.

Negligentiam nostram atque pigritiam dum vos excusatis, arguitis, et nos beneficiis et officiis vestris agnoscimus debitores. Sed scio hoc sincero amore, quo nos diligitis, facere atque perfecto; quia parum est caritati vestrae, quod nobis tribuistis, dum totos vos nobis et quotidie impendere desideratis. Sed nobis satis superque sufficeret benevolentia, ^e quam prompti animi et assiduitas deesset obsequii. Unde salutatione depensa, gratias ago uberrimae pietati vestrae, quod erga me bonae memoriae patris vestri non solum retinetis, sed etiam vicistis affectum.

EPIST. LIX.

Ruricius episcopus filio Sthorachio salutem.

Ago atque habeo uberes gratias pietati vestrae, quod nos negligentiam famulorum nostrorum scire fecistis, dum subvectionem congruam, quam nobis callidus subtraxerat inimicus, benignus subministravit affectus. Quem idcirco nobis Dominus hoc ad tempus permisit inferre, ut et nostram patientiam per injuriam, et vestram erga nos caritatem per compatientiam comprobaret, ac sine dubio facultatis nostrae vobis lucrum operis per beneficium dilectionis afferret.

EPIST. LX.

Ruricius episcopus filio Vittameno.

Familiares nos vobis facit vestra dignatio, dum hoc quod a nobis libenter offertur, a vobis grater accipitur. Siquidem illud munus acceptabile probatur et dulce, quod non magnitudo insinuaverit, sed commendavit affectio. Quae res facit, ut ad persolvendum vobis spontaneae devotionis obsequium, etiam id ha-

^a Forte *supplicatum* vel *supplicantium*.

^b Ms., *episcopi*.

^c Ms., *supplicationem iniqua*.

^d Haec vox abest in ms.

^e *Prompti animi, quanquam assiduitas, etc.*

beamus in votis, quod non habemus in verba [verbis]. Itaque salutatione depensa, quia centum pera [pira] sublimitati vestræ, alia centum fliæ meæ destinare præsumpsi. Quæ si fortasse displicuerint saporis gustu, placebunt, ut confidimus, transmittentis affectu.

EPIST. LXI.

Ruricius episcopus fratri a Namacio.

Saluto plurimum, et spero ut si secundo crastino non potueris, vel tertia feria ad nos venire digneris. Quia desiderio tuæ caritatis accensi, et nos dicimus cum propheta: *Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Defecit spiritus meus. Ne avertas faciem tuam* (Psal. cxlii, 6, 7). Ne moreris adventum, ut pectoris nostri, quod parvi temporis solatio suscitastis, exstinguatis incendium. Finit.

EPIST. LXII.

Ruricius episcopus filio Vittameno.

Gratias ago dignantissimæ erga me sublimitati vestræ, quod nos de actibus atque incolumitate vestra, quos nostis, Deo propitio, pro amicitiarum jure sollicitos, facitis litterarum sedulitate securos. Unde his reciprocum reddo nobilitati vestræ salutationis officium, et me has de Decaniaco ad vos dedisse significo, neamque vobis favore divinitatis, quam b vobis placere confido, indicans sospitatem. Præstabit Dominus ut citius hinc regressus vestris merear obtutibus præsentari. Ut cujus benignitate vestra incitatis desideria, visione sollicitetis affectum.

EPIST. LXIII.

Ruricius episcopus fratri Claro episcopo.

Apostolatu vestro pro ea quam mihi non pro meis meritis, sed pro benevolentia animorum vestrorum impenditis, caritate, non dicam vicem non possum repensare beneficiis, sed nec tantas gratias quantas meremini, sermonibus explicare. Impendo tamen per litteras debitum sospitationis officium, partemque

a De eo ad primum librum.

b Ms., vos.

c Fuit Turonensis episcopus, Perpetui successor, postea a Warige Gothorum rege in Hispaniam rele-

gatus, eo quod in Gothorum suspicionem incidisset: autumabant scilicet eum Franci favere. De eo vide plura apud Gregor. Turon. I, 226, lib. x, 31. BARN.

pectoris mei, in quo affectum vestri aviditate suscepi, paginæ colloctione tran-mitto; simulque deprecor ut communi Domino supplicetis ut citius nos faciat fructum de nostra capere præsentia; quosque suæ inspirationis instinctu connexuit, vultum etiam mutua visione conjungat; ut desiderium in nobis quod accendit affatus, restinguat obtutus. De columnis vero gratias ago; et, sicut jussistis, quia modo propter imminem hyemem vehicula illo dirigere non possum, post sanctum Pascha, propitia Divinitate transmittam. De minoribus vero sicut verbo mandastis, si inveniri possunt, mihi vel decem necessarias esse significo. Sed si Dominus prospera universa concesserit, antequam vehicula dirigam ad vos hominem destinabo.

EPIST. LXIV.

Ruricius episcopus fratri Volusiano c episcopo.

Ita quod pejus est, caritatem antiquam, et insitam nobis, partim (quoniam confitendum est) negligentia nostra, partim necessitate temporis, partim corporis infirmitate faciente, longa delebit oblivio, ut penitus immemores nostri facti non solum vos nullis officiis, sed nec litteris requiramus. Miror nobilitatem tuam quasi filium ad me litteras destinare, cum sine ullo respectu religionis aut propinquitatis tibi injuriæ nostræ sic placeant, ut eas vindicare non velis. Unde nisi existimationem personæ meæ, aut officii cogitassetem, portitorem litterarum tuarum talem ad te miseram, quales homines meos non matrona vestra, sed domina procaz et effrenata nimium perduxit; cujus mores si tu tanto tempore cum famæ tuæ diminutione, aut voluntarie aut necessitate supportas, alios noveris nec velle ferre, nec esse contentos. Nam quod scribis, te metu hostium hebetem factum: timere hostem non debet extraneum qui consuevit sustinere domesticum.

gatus, eo quod in Gothorum suspicionem incidisset: autumabant scilicet eum Franci favere. De eo vide plura apud Gregor. Turon. I, 226, lib. x, 31. BARN.

EPITAPHIUM

RURICIORUM EPISCOPORUM CIVITATIS LEMOVICINÆ.

(Ex Venanti Fortunati lib. iv, carm. 5.)

Invida mors, rapido quamvis miniteris hiatu,
Non tamen in sanctos jura tenere vales.
Nam postquam remeans domuit fera tartara Christus,
Justorum meritis sub pede victa jaces.
Illic sacra pontificum, toto radiantia mundo,
Membra sepulcra tegunt; spiritus astra colit.
Ruricii gemini flores quibus Anniciorum,
Juncta parentali culmine Roma fuit.
Accumulante gradus prænomine, sanguine nexi,
Exsultant pariter hinc anus, inde nepos.

D Tempore quisque suo fundans pia templa patroni,
Iste Augustini, condidit ille Petri.
Hic probus, ille pius; hic serius, ille serenus,
Certantes pariter quis sibi major erit.
Plurima pauperibus tribuentes divite censu,
Miserunt cælos, quas sequerentur opes.
Quos spargente manu redimentes crimina mundi,
Inter apostolicos credimus esse choros.
Felices qui sic de nobilitate fugaci
Mercati, in cælis jura senatus habent.